
LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA LOKALNE AKCIJSKE GRUPE PETROVA GORA ZA RAZDOBLJE 2014. - 2020. GODINE

V3-I3, 2022.

Rad LAG-a sufinanciran je sredstvima Europske Unije iz Europskog fonda za poljoprivredni razvoj, Podmjera 19.1. „Pripremna pomoć“ u okviru Mjere 19 „LEADER – CLLD“ – LAG Petrova Gora iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje

2014.-2020., Udio sufinanciranja 90% EU, 10% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaze u ruralna područja

SADRŽAJ:

1. Osnovne značajke područja LAG-a	1
1.1 Opće zemljopisne značajke područja.....	1
<i>1.1.1 Položaj i granice područja .....</i>	<i>1</i>
<i>1.1.2 Geomorfološke značajke.....</i>	<i>2</i>
<i>1.1.3 Klimatske značajke područja.....</i>	<i>3</i>
<i>1.1.4 Prirodna baština LAG-a.....</i>	<i>3</i>
<i>1.1.5 Kulturno-povijesna i tradicijska baština .....</i>	<i>6</i>
<i>1.1.6 Komunalna infrastruktura .....</i>	<i>7</i>
<i>1.1.7 Društvena infrastruktura .....</i>	<i>8</i>
1.2 Gospodarske značajke područja.....	8
<i>1.2.1. Poljoprivreda.....</i>	<i>10</i>
<i>1.2.2. Turizam.....</i>	<i>11</i>
<i>1.2.3 Tržište rada .....</i>	<i>12</i>
1.3 Demografske i socijalne značajke područja.....	14
2. Analiza razvojnih potreba i potencijala područja, uključujući SWOT analizu	16
2.1 Identifikacija razvojnih potreba i problema LAG-a.....	17
2.2 SWOT analiza.....	18
2.3 Analiza rizika.....	19
3. Opis ciljeva LRS te integriranog i inovativnog karaktera LRS uključujući jasne i mjerljive pokazatelje za izlazne pokazatelje ili rezultate	20
3.1 Vizija, ciljevi i prioriteti razvoja LAG-a Petrova Gora.....	20
3.2 Ciljevi, mjere i tipovi operacija LRS za područja LAG-a temeljeni na mogućnostima PRR 2014 – 2020	23
3.3 Opis mjera uključujući definiranje korisnika, kriterija prihvatljivosti	29
3.4 Opis tema planiranih projekata suradnje i način odabira projekata suradnje.....	29
3.5 Inovativan i integrirani karakter Strategije	30
3.6 Usklađenost sa nadređenim strateškim dokumentima (ŽRS, PRR)	32
3.7 Opis odabira projekata na razini LAG-a	32
4. Opis uključenosti lokalnih dionika u izradu LRS.....	34
4.1 Opis partnerstva	36

5. Akcijski plan provedbe LRS	37
6. Način praćenja i procjene provedbe LRS.....	38
6.1 Opis praćenja i procjene provedbe LRS	39
6.2 Indikatori za mjerjenje učinka provedbe LRS	41
7. Opis sposobnosti provedbe LRS	43
7.1 Povijest organizacije i dosadašnja iskustva LAG-a u provedbi projekata	43
7.2 Kapaciteti za provedbu LRS	45
7.2.1 <i>Ljudski kapaciteti za provedbu LRS .....</i>	46
7.2.2 <i>Financijski kapaciteti za provedbu LRS i financiranje rada LAG-a .....</i>	48
8. Finansijski plan	48
9. Dodaci.....	51

Napomena:

Uz 3. izmjene LRS Ministarstvo poljoprivrede donijelo je Odluku o dodjeli sredstava iz prijelaznog razdoblja odabranim lokalnim akcijskim grupama 30.03.2021. godine kojom su LAG-u Petrova Gora dodijeljena dodatna sredstva u visini od 3.819.924,87 kn za provedbu LRS u prijelaznom razdoblju 2021.-2022. Sredstva su iz novog Programskog razdoblja 2021.-2027. ali se dodjeljuju po pravilima i kriterijima iz Programskog razdoblja 2014.-2020. Sredstva su raspoređena po mjerama: M19.1. u iznosu od 50.000,00 kn, M19.2. u iznosu od 3.025.939,90 kn, M19.3. u iznosu od 0,00 kn te M19.4. u iznosu od 743.984,97 kn. Dodjela sredstava iz prijelaznog razdoblja započinje s 3. Izmjenama LRS.

POPIS KRATICA

APPRRR : Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

ARKOD : nacionalni sustav identifikacije zemljišnih parcela

CLLD : (eng. Community Led Local Development) je mehanizam za uključivanje partnera na lokalnoj razini, uključujući i predstavnike civilnog društva i lokalne gospodarske dionike, u izradu i provedbu integrirane lokalne strategije koja pomaže njihovom području u prijelazu k održivoj budućnosti.

DZS : Državni zavod za statistiku

DZZP : Državni zavod za zaštitu prirode

FP : fokus područje

HZMO : Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje

HGK : Hrvatska gospodarska komora

HPA : Hrvatska poljoprivredna agencija

LAG : Lokalna akcijska grupa; je partnerstvo predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora određenog ruralnog područja koje je osnovano s namjerom izrade i provedbe lokalne razvojne strategije tog područja, a čiji članovi mogu biti fizičke i pravne osobe.

JLS : Jedinica lokalne samouprave

LRS : Lokalna razvojna strategija; strateški plansko-razvojni dokument koji donosi i provodi LAG za područje koje obuhvaća.

LEADER : (Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale – Veze među aktivnostima za razvoj ruralnog gospodarstva) je mehanizam provedbe mjera politike ruralnog razvoja Europske unije, a temelji se na realizaciji lokalnih razvojnih strategija kojima upravljaju lokalne akcijske grupe

MRRFEU : Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije

NATURA 2000 : područje ekološke mreže Europske unije

OC : Opći cilj

OCD : organizacije civilnog društva

P : prioritet

PEST analiza : analize poslovnog okruženja (politička, ekonomski, sociološka i tehnološka)

PRR RH 2014 – 2020 : Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014 – 2020

SC : Strateški cilj

SWOT analiza: dijagnostički kvalitativni model analize snaga (strengths), slabosti (weaknesses), prilika (opportunities) i prijetnji (threats)

TO : tip operacije

UO : Upravni odbor

ZPP : Zajednička poljoprivredna politika

1. OSNOVNE ZNAČAJKE PODRUČJA LAG-A

1.1 OPĆE ZEMLJOPISNE ZNAČAJKE PODRUČJA

Područje LAG-a Petrova Gora sastavljeno je od **3 općine s područja Karlovačke županije**: općine Barilović, Krnjak i Vojnić, te **2 općine s područja Sisačko-Moslavačke županije**: općine Gvozd i Topusko. Površina na kojoj se proteže LAG iznosi 938,77 kilometara kvadratnih što predstavlja 1,66% kopnenog teritorija Republike Hrvatske (RH) te 21,01% teritorija Sisačko -moslavačke županije odnosno 25,89 % teritorija Karlovačke županije. LAG Petrova Gora se nalazi u središnjem dijelu Hrvatske te pripada **statističkoj regiji Kontinentalne Hrvatske**.

LAG Petrova Gora 1991. godine imao je **30.710** stanovnika odnosno 0,70% stanovništva RH, dok se 2011. broj stanovnika smanjio za **15.016** osoba (48,90% u odnosu na 1991.). U 2011. na području LAG-a živjelo je stanovnika **15.694** (0,37% stanovnika RH) odnosno 9,10 % stanovnika Sisačko-moslavačke županije, te 12,17 % stanovnika Karlovačke županije. Na području LAG-a Petrova Gora su vidljivi negativni trendovi kretanja broja stanovnika, što osobito dolazi do izražaja ukoliko se u obzir uzmu podaci iz zadnja tri službena popisa stanovnika.

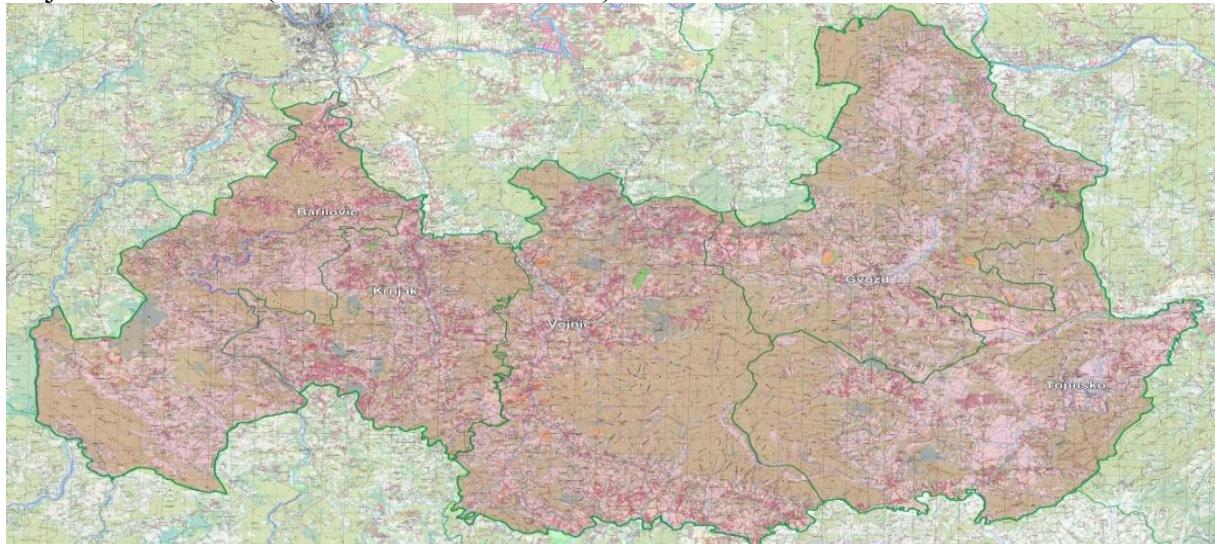
Tablica 1. Osnovni statistički podaci o LAG-u Petrova Gora (Izvor: ARKOD, DZS RH, Popis stanovništva 1991/ 2001/ 2011)

Općina	Površina/km ²	Broj naselja	Broj kućanstava		Broj stanovnika			Gustoća stanovnika/km ²			% promjene gustoće 2011/1991
			2001.	2011.	1991.	2001.	2011.	1991.	2001.	2011.	
BARILOVIĆ	176,18	44	1.032	1.027	4.366	3.095	2.990	25	18	17	-31,40%
KRNJAK	112,02	30	810	777	8.082	2.164	2.970	72	19	27	-62,58%
VOJNIĆ	240,59	46	1.839	1.620	3.202	5.495	1.985	13	23	8	-39,89%
GVOZD	215,07	19	1.547	1.347	6.824	3.779	2.985	32	18	14	-55,88%
TOPUSKO	194,91	16	1.236	1.156	8.236	3.219	4.764	42	17	24	-43,20%
LAG	938,77	155	6.464	5.927	30.710	17.752	15.694	33	19	16	-51,09%

1.1.1 POLOŽAJ I GRANICE PODRUČJA

Granice LAG-a Petrova Gora omeđene su rijekom Kupom na Sjeveru, te administrativnom granicom sa Bosnom i Hercegovinom na samome Jugu. Na Zapadnom dijelu, LAG je omeđen općinom Barilović koja se pruža uz lijevi i desni tok rijeke Korane u njenom središnjem dijelu, dok se na Istoku krajnje granice općina Topusko i Gvozd pružaju uz tok rijeke Gline na krajnjim obroncima Petrove Gore. Obzirom na granična područja s drugim LAG-ovima, područje LAG-a Petrova Gora na sjeveru i zapadu graniči s područjem LAG-a Vallis Colapis, na sjeveroistoku s područjem LAG-a Zrinska Gora Turopolje, dok na jugu graniči s prostorom LAG-a Frankopan. Zemljopisni položaj LAG-a pruža mu velike komparativne prednosti u odnosu na druga područja, posebno u kontekstu razvoja integriranog europskog i Lokalna razvojna strategija LAG-a Petrova Gora 2012.-2014. 5 svjetskog gospodarstva, prvenstveno radi njegova velikog značaja u povezivanju sjevernog i južnog dijela Republike Hrvatske odnosno, Središnje i Jadranske regije, budući se nalazi na paneuropskim transferzalama, Sjever-Jug. Isto tako, zemljopisni položaj LAG-u omogućuje velik razvoj prekogranične suradnje, budući na jugu graniči s Bosnom i Hercegovinom.

Slika 1: Grafički prikaz područja LAG-a Petrova Gora s granicama LAG-a i granicama JLS uključenim u LAG. (Izvor: LAG Petrova Gora)

1.1.2 GEOMORFOLOŠKE ZNAČAJKE

Područje LAG-a Petrova Gora može se okarakterizirati kao središnje brdsko područje s manjim udolinama i ravničarskim dijelovima uz vodotoke rijeka, te riječnim kanjonima kojima one prolaze. Područje LAG-a u cijelosti pripada nižoj valovito-brežuljkastoj zaravni Kordunskog krškog područja koju karakteriziraju izbrzdani kanjoni rijeke Mrežnice i Korane, te njihovi manji pritoci poput Radonje. Područje Kordunskog kraša (krša) niža je valovito-brežuljasta zaravan trapeznog oblika koji na jugozapadu omeđuje najviši lanac Ljubča gora (938m) te ga odvaja od kraških udolina Ogulin-Plaški-Saborsko na granici Like, a na sjeveroistoku spram Banovine nižim silikatnim grebenom Petrove gore (512 m), pa na jugoistoku kanjonom rijeke Korane, na sjeverozapadu dolinom donje Dobre i na zapadu spram Ogulina brdom Krpel (630 m). Geološkom analizom utvrđeno je da su na području LAG-a Petrova Gora raširene karbonatne naslage s ograničenim krškim pojavama koje dominiraju na južnom dijelu LAG-a. Geološke građe ovog dijela vrlo je raznolika. Središnji prostor područja izgrađuju stijene mlađeg paleozoika kojima je na temelju kontinuiranog prijelaza u donji trijas određena karbonska i permska odnosno mlađa paleozojska starost. Na zapadnom dijelu područja razvijene su raznovrsne taložne stijene trijaske, jurske i kredne starosti. U istočnom dijelu razmatranog područja nalazimo taložne stijene paleogenske, neogenske i kvartarne starosti. Prema hidrogeološkoj regionalizaciji područje LAG-a Petrova Gora nalazi se na području sliva rijeke Kupe od Karlovca do Siska (desna obala), te je cijelo područje izgrađeno od vodonepropusnih stijena, vodopropusnih stijena pukotinske poroznosti i vodopropusnih naslaga međuzrnske poroznosti. Reljef zone visokog krša karakteriziraju fenomeni poput krških polja, rijeka ponornica, škrapa, vrtača, ponikvi i sl. a sva površinska voda gubi se gotovo neposredno u podzemlju stvarajući tokove voda duboko ispod površine. To su ujedno i zone velikih podzemnih špiljskih sustava izuzetne prirodne ljepote. Reljef zone plitkog krša karakterizira manja debljina karbonatnih naslaga, krške pojave su relativno plitke, pa unatoč brzom poniranju voda one se ne gube iz slivova. Vodenii tokovi su uglavnom površinski, a razvodnice slijede morfologiju terena. Kroz područje LAG-a prolaze tri veća riječna toka: rijeke Mrežnica, Korana i Glina sa svojim srednjim tokovima. Rijeke Korana i Mrežnica su u prijedlogu zaštite područja rijeka (u prijedlogu za zaštitu u kategoriji regionalnog parka), te rijeka Glina kao i brojne druge lokacije iznimnih prirodnih vrijednosti. Najvrjednije prirodno bogatstvo LAG-a predstavljaju geotermalni izvori tople vode na području Topuskog koji

izbijaju na površinu zemlje iz dubine od oko 1500 metara i vulkanskog su podrijetla. Ta vrela su i ljeti i zimi jednako topla. Neovisna su od vremenskih promjena, što potvrđuju sustavna praćenja kroz razdoblje od preko 200 godina. Temperatura vode kreće se između 56 i 72 °C, a izdašnost je oko 200 litara u sekundi. Prema fitogeografskoj podjeli, područje LAG-a karakterizira brdske pojase (područje šume hrasta kitnjaka, kestena i običnoga graba), predplaninski (područje predplaninske šume bukve) i gorski (područje bukve i jele).

1.1.3 KLIMATSKE ZNAČAJKE PODRUČJA

Područje LAG-a Petrova Gora rasprostire se unutar područja srednjoeuropske kontinentalne klime za koju su karakteristične obilne oborine tijekom cijele godine, s minimumom u ljetnim mjesecima. Na području LAG-a razlikujemo dvije vrste klime ovisno o klasifikaciji: prema Thornthwait-ovoj klasifikaciji klime baziranoj na odnosu količine vode potrebne za potencijalnu evapotranspiraciju i oborinske vode gotovo cijelo područje pripada humidnoj klimi osim jugozapadnog dijela općine Barilović koji pripada perhumidnoj klimi. Prema Köppen-ovoj klasifikaciji (Bertović, 1975) klime definiranoj prema srednjem godišnjem hodu temperature zraka i količine oborine, veći južni dio područja pripada toploj - umjereno kišnoj klimi s oznakom „Cfsbx“, dok sjeverni dijelovi općina Barilović i Vojnić te veći dio općine Gvozd pripadaju toploj - umjereno kišnoj klimi s oznakom „Cfbwx“. Cijela regija, u smislu klasifikacije Waltera pripada glavnom klimatskom tipu VI tj. umjereno humidnom području s izrazitim, ali ne vrlo dugim, hladnim razdobljem godine. Prema raspoloživim podacima, srednja godišnja temperatura zraka u LAG-u je 10,9°C, s razmjerno velikim godišnjim kolebanjem (amplituda) od 20,7°C. Apsolutno najviša zabilježena temperatura zraka ubraja se među najveće u Hrvatskoj i iznosi 39,8°C. Apsolutno najmanja zabilježena temperatura iznosi -25°C. Apsolutna amplituda temperature zraka iznosi dakle 64,8°C. Srednja temperatura zraka za najtoplji mjesec (srpanj) iznosi oko 21°C, a u brdskim krajevima oko 20°C. Također je važna prostorno-vremenska dinamika snježnog pokrivača na širem području LAG-a. Snježni pokrivač je redovna pojava, u prosjeku između 20 i 40 dana godišnje. U prosjeku počinje u drugoj polovici studenog, a završava krajem ožujka. Imajući u vidu promjene klime na globalnoj razini zbog antropogenog djelovanja, može se pretpostaviti da će broj dana sa snijegom u budućnosti biti manji. Prosječno snijeg počinje sredinom prosinca i traje do konca ožujka. Poprečno godišnje trajanje sijanja sunca (insolacija), u cijeloj LAG-u u granicama je od 1800 do 2000 sati. Godišnji srednjak naoblake iznosi 6,0° naoblake. Prosječni godišnji broj oblačnih dana iznosi 130,5 dana, a godišnji srednjak broja vedrih dana je 61,7. Relativna vлага zraka kreće se tijekom godine između osrednje do jako visoke (po godišnjem srednjaku je 78%).

1.1.4 PRIRODNA BAŠTINA LAG-A

Prema NATURI 2000, površina LAG-a Petrova Gora prostire se na 93.875,54 ha, te prema SCI, tj. površini područja od značaja za zajednicu čini područje od 755,26 ha. Udio područja od značaja za zajednicu u LAG-u čini 0,80%. Osobitost LAG-a predstavlja vrijedna krajobrazna i biološka raznolikost koja je, radi svog međunarodnog značaja, uvrštena u međunarodnu mrežu prirodne baštine NATURA 2000 koja je ujedno i najveća koordinirana mreža područja očuvane prirode u svijetu. Međunarodna ekološka mreža NATURA 2000 obuhvaća područja koja su, primjenom stručnih kriterija, utvrđena kao područja važna za očuvanje ili uspostavu povoljnog stanja ugroženih i rijetkih stanišnih tipova i/ili divljih vrsta na europskoj i nacionalnoj razini. Za svako područje utvrđeni su ciljevi očuvanja i mjere zaštite prema Uredbi o proglašenju ekološke mreže (NN109/07). LAG Petrova Gora odlikuje izuzetno velika šumovitost. Šumovitost LAG-a iznosi približno 60% od njegove površine, dok u prosjeku šumovitost Republike Hrvatske iznosi 37% od ukupne površine. Velik šumski ekosustav je osnova za velike količine pitke vode kojima je ovo područje izuzetno bogato. Republika Hrvatska je jedna

od vodećih zemalja u Europi po izvorima pitke vode, a područje LAG-a je jedan od njenih najbogatijih dijelova. Posebnost prirodne baštine predstavljaju geotermalni izvori tople vode u Topuskom. Geotermalni izvori u Topuskom stvorili su uvjet za jedno od najboljih lječilišta u Hrvatskoj, te su, na ovome području, pokretač lječilišnog, sportskog, rekreativskog i kulturnog turizma. Optimalan sastav šumskih zajednica, obilje vode i hrane tokom cijele godine, dovoljno livadnih i pašnjakačkih površina te relativan mir u šumi stvaraju idealne stanišne uvjete za veliki broj životinjskih vrsta. Na području LAG-a zastupljeno je sveukupno 56 zaštićenih biljnih vrsta, 19 zaštićenih i selećih/ugroženih/zaštićenih vrsta riba, 15 vodozemaca, 67 ptica, te 20 vrsta ugroženih sisavaca. Na području LAG-a u većem broju zastupljene su vrste iz reda dvopapkara (*Artyodactyla*) srna (*Capreolus capreolus*) i divlja svinja (*Sus scrofa*). Od grabežljivaca iz reda *Carnivora* divlja mačka (*Felis silvestris*), jazavac (*Meles meles*), kuna zlatica (*Martes martes*), kuna bijelica (*Martes foina*), lasica (*Mustela nivalis*), lisica (*Vulpes vulpes*), iz reda glodavaca (*Rodentia*) vjeverica (*Sciurus vulgaris*) i sivi puh (*Glis glis*) te zec (*Lepus europeaus*) iz reda dvozupca (*Lagomorpha*). U posljednje vrijeme također se bilježi prisutnost velikih zvijeri, vuka (*Canis Lupus*) i mrkog medvjeda (*Ursus aktros*). Predstavnici ptica (Aves), su jastreb kokošar (*Accipiter gentilis*), kobac ptičar (*Accipiter nisus*), škanjac mišar (*Buteo buteo*), sova šumska (*Strix aluco*), vrana siva (*Corvus corone cornix*), svraka (*Pica pica*), šoška kreštalica, fazan (*Phasianus colchicus*), čuk (*Otus scops*), divlja grlica (*Streptopelia turtur*) i mnoge druge. Posebnost ovog kraja predstavlja veliki broj jestivih gljiva koje se mogu sakupljati tokom čitave godine.

Tablica 2: Područja zaštićene prirode na području LAG-a Petrova Gora. (Izvor: DZZP)

LOKALITET/NAZIV	POVRŠINA/HA	GODINA PROGLAŠENJA
Ogulinsko-plaščansko područje	331.093.446	12.01.2014.
Cret Blatuša	421.235	12.01.2014.
Područje oko Jopića špilje	2.233.143	12.01.2014.
Brebrownica	754.744	12.01.2014.
Mrežnica-Tounjčica	10.959.765	12.01.2014.
Kupa	107.261.288	12.01.2014.
Korana nizvodno od Slunja	5.885.012	09.01.2015.*

*Korana, nizvodno od Slunja, predložena je kao SCI na datum 09.01.2015. godine, te godina proglašenja još nije utvrđena.

Od zaštićenih područja značajno je izdvojiti **značajni krajobraz Petrove Gore** (zaštićen od 1969. godine, površine 2.926 ha) Petrova Gora je prostor očuvanih krajobraznih vrijednosti vršnog dijela Petrove gore s istaknutim vrhovima, potočnim dolinama, te kulturno-povijesnim vrijednostima. Najvažnija prirodna obilježja područja su očuvani i kompaktни šumski predjeli ispresjecani potočnim dolinama. U južnom dijelu prevladavaju šume hrasta kitnjaka i pitomog kestena, dok sjeverne obronke Petrove gore obrastaju bukove šume s primiješanim običnim grabom. **Područje oko Jopića špilje** se nalazi u središnjem dijelu Karlovačke županije, administrativno je u sastavu općine Krnjak. Prostorno graniči s NATURA 2000 područjem Brebornica. Istražena duljina kanala špiljskog sustava Jopićeva špilja – Bent je oko 7 km. Dva jamska ulaza na međusobnoj su udaljenosti oko dvadesetak metara, dok je izvor Vrelce (Bent) od njih udaljen oko 150 m. Sustav je složene morfološke građe. Karakterizira ga splet kanala višeetažnog tipa, mjestimice s podzemnim vodotocima, prostranim dvoranama i raznolikim špiljskim sedimentima. Osim u geomorfološkom, sedimentološkom i biospeleološkom smislu, špilja je značajna kao povijesni i arheološki lokalitet. Okolno područje važno je za očuvanje potočnog raka (*Autropotamobius torrentium*) u kontinentalnoj biogeografskoj regiji Hrvatske,

a špilja s okolnim područjem stanište je populacija 4 vrste šišmiša, također navedenih na Dodatku II Direktive 92/43/EEC: dugonogi šišmiš (*Myotis capacinii*), riđi šišmiš (*Myotis emarginatus*), veliki potkovnjak (*Rhinolophus ferrumequinum*) i mali potkovnjak (*Rhinolophus hipposideros*). Zbog izuzetno velikog broja jedinki, internacionalno je važno područje za očuvanje velikog potkovnjaka (najveća poznata hibernacijska kolonija). Na nacionalnoj razini, ovo područje od osobitog je značaja za hibernacije i migracije malog potkovnjaka. Jopićeva špilja važno je stanište za kopnene i vodene svoje podzemne faune: *Niphargus* sp., *Monolistra* sp.. Trenutno je ukupna dužina špilje 6564 metara što ju čini petom po duljini u Hrvatskoj. Jopićeva špilja je važno vodeno i kopneno stanište. U špilji su nađeni ostaci arheološki iz kasnoantičkog i ranočrvenovjekovnog razdoblja. Zbog zaštite špiljske faune potrebno je zatvoriti ulaz u špilju na način da rešetke na vratima ne smetaju šišmišima. Turističko posjećivanje treba zabraniti, a ulaz dopusti samo speleolozima. Iznad dijela Jopićeve špilje nalazi se špilja Gvozdenica (528 m), koja za sada nije povezana s Jopićevom špiljom, ali po postanku pripada istom sistemu i predstavlja jednu od gornjih etaža. Proteže se u velikom luku od sjevera prema zapadu i jugu. Špilja je stanište zimujućih kolonija velikog potkovnjaka (*Rhinolophus ferrumequinum*) i malog potkovnjaka (*Rhinolophus hipposideros*) i ednemičnih vrsta račića rodova *Niphargus* i *Monolistra*. Također je u prijedlogu za zaštitu u kategoriji zoološkog rezervata. **Brebornica** je prostorno manje područje koje se nalazi jugoistočno od grada Karlovac, uz prometnicu D1 (Karlovac – Split). U sastavu je općine Krnjak. Potok u području Brebornice važan je lokalitet za zaštitu potočnog raka (*Austropotamobius torrentium*), a u blizini vodotoka nalaze se livade koje su stanište orhideje jadranska kozonoška (*Himantoglossum adriaticum*). Obje vrste navedene su u članku 4. Direktive 2009/147/EC, odnosno Dodatku II Direktive 92/43/EEC. Na breborničkim livadama zastupljene su još četiri značajne vrste orhideja koje se nalaze na nacionalnoj Crvenoj listi: pčelina kokica (*Ophrys apifera*), grimizni kačun (*Orchis purpurea*), trozubi kačun (*Orchis tridentata*) i medeni kačun (*Orchis ustulata*). Od vrijedne prirodne baštine važno je istaknuti kako su u prijedlogu zaštite **područja rijeka Korane i Mrežnice** (u prijedlogu za zaštitu u kategoriji regionalnog parka), rijeka Glina te izvor Ilijčića, kao i brojne druge lokacije iznimnih prirodnih vrijednosti. **Cret Don močvara** je prijelazni acidofilni cret smješten na području sela Blatuša, općina Gvozd. Posebno važno područje na kojem raste značajna zajednica šiljkice (*Rhynchospora albae*) i mesožderke rosike (*Drosera rotundifolia*). Reliktna zajednica je prostorno ograničena na manjem području koje karakterizira tresetna podloga dubine 4,8 m najdublja u Hrvatskoj. Podloga dubine 4,8 m najdublja je u Hrvatskoj. Površina creta je 11 ha. Na cretu je zastupljena u Hrvatskoj vrlo rijetka i reliktna zajednica bijele šiljkice *Rhynchospora albae* W. Koch 1926.. Interesantne vrste biljaka koje dolaze na ovom području su ugrožene vrste (CR-kritično ugrožene, EN – ugrožene i VU - osjetljive kategorije temeljem IUCN kriterija) prema Crvenoj knjizi vaskularne flore Hrvatske (Nikolić & Topić, ed.) cretna crvotočina (*Lycopodiella inundata*), rosika (*Drosera rotundifolia*), gorski trolist (*Menyanthes trifoliata*), cretna breza (*Betula pubescens*), te više vrsta iz roda *Sphagnum* od kojih su posebno zanimljivi rijetki crveni mahovi tresetari. Ovaj cret značajan je i kao jedno od samo dva nalazišta cretne breze u Hrvatskoj. **Mrežnica** je krška rijeka koja pripada savskom slivu. duljine 64 km. Odlikuje se sa čak **93 sedrena slapa**, između kojih je mjestimice tok znatno sporiji, s ujezerenim dijelovima. Mrežnica dobiva vodu iz brojnih krških polja u području Velike i Male Kapele koje se slijevaju u krško podzemlje i teku podzemno do izvora. Rijeka je kanjonskog tipa u više od 90% toka. Nalaze se na karbonatnoj podlozi pa im vode imaju visok postotak otopljenih karbonata. Upravo zato su, uz pomoć algi i sedrotvornih biljaka, oblikovane brojne sedrene barijere. Naseljene su s više od 20% riba. Osobita se važnost pridaje tipovima staništa 32A0 (sedrene barijere krških rijeka) i 3260 (vodeni tokovi s vegetacijom *Ranunculion fluitantis* i *Callitricho-Batrachion*). U članku 4. Direktive 2009/147/EC, tj. Dodatku II Direktive 92/43/EEC navedeno je 8 vrsta s

ovog područja: vodena biljka puzavi celer, školjka obična lisanka, potočni rak, 3 riblje vrste (potočna mrena, peš, plotica), a od sisavaca dabar i vidra. Korana izvire u Plitvičkim jezerima, dugačka je 134,2 km od izvora do ušća u rijeku Kupu u Karlovcu. Pripada crnomorskemu slivu i nije plovna. Na mnogim dijelovima Korana protiče kroz slikovite, vapnenačke kanjone visoke stotinjak i više metara, a u gornjem toku nalaze se slikovite pećine. Za **Koranu** još nema konkretnijih istraživanja, međutim vrijednost sedrenih slapova je iznimna.

1.1.5 KULTURNO-POVIJESNA I TRADICIJSKA BAŠTINA

Područje LAG-a Petrova Gora bogato je tradicijskom i kulturno povijesnom baštinom u obliku zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara što predstavlja razvojni potencijal osobito iz turističke perspektive razvojnih mogućnosti. Veliki utjecaj na kulturno-povijesnu baštinu imala su Osmanlijsko i Habsburško carstvo za koje je područje LAG-a predstavljalo granicu. Na području LAG-a Petrova Gora trenutno možemo pronaći 14 pojedinačno zaštićena nepokretna kulturna dobra, te jednu zaštićenu kulturno – povijesnu cjelinu (Kulturno - povijesna cjelina grada Topusko). Zaštićena pokretna kulturna dobra nalaze se na području općine Topusko (Misal cistercita u Topuskome). Na području LAG-a ne postoje zaštićena nematerijalna kulturna dobra, kao i nematerijalna kulturna baština pod UNESCO zaštitom. Najdominantniji oblik zaštićene baštine na ovom području je pojedinačno zaštićeno nepokretno kulturno dobro koje se prvenstveno odnosi na srednjovjekovne građevine te se u tom pogledu ističu: **Stari grad Barilović** smješten je na stijeni, na strateškom položaju nad rijekom Koronom. Nepravilnog je peterokutnog tlocrta s dvije cilindrične kule između kojih su stambene zgrade, opasan obrambenim zidovima. Sagrađen kao feudalni grad obitelji Barilovića, stradao je 1524. godine od Turaka. Od kraja 16. st. do 1876. godine u gradu je bila smještena krajška vojna posada. Bombardiran je i zapaljen u Drugom svjetskom ratu. **Stari grad Otmić** smješten je na povиšenom položaju, u Otmičkoj šumi, u blizini sela Kestenovac. Sagradila ga je u 16. st. ugledna porodica Otmić koja je pripadala klokočkom plemenu. U njihovom vlasništvu ostao je do pada Bišća 1592. godine, nakon čega je došao pod tursku vlast i od tada je napušten. Pripada tipu kružnih utvrda sa središnjom branič kulom, vanjskim obrambenim zidom i opkopom. Sačuvan je dio cilindrične kule. **Stari plemenski grad Klokoč**, klokočkog plemena smješten je na povиšenoj poziciji, iznad ušća potoka Rabnice u rijeku Glinu. Sagrađen je kao utvrda nepravilnog pravokutnog tlocrta s cilindričnom kulom u jednom uglu, okolnim jarkom te stambenom zgradom unutar zidina. U 14. st. dolazi pod vlast Frankopana, nakon kojih mijenja više vlasnika. Do 1681. je u turskim rukama, a do razvojačenja 1871. u funkciji granične stražarske utvrde kada je i popravljan. Nakon toga je napušten i počinje propadati. **Stari grad Krstinja** smješten je na brdu iznad istoimenog naselja. Spominje se 1334. pod nazivom Crestina u vlasništvu J. Sankovića, člana plemena Ladikovića. Od 1504. u rukama je Frankopana Cetinskih, a od 1543. Frankopana Slunjskih. U turskoj je vlasti do 1699. godine. Nakon ukidanja Vojne krajine propada. Visoka branič kula bila je opasana zidinama nepravilnog ovalnog tlocrta s polukulama. U ovu kategoriju spada i **pavlinski samostan s crkvom sv. Petra** koji se nalazio na Velikom Petrovcu (vrh Petrove Gore). Osnovan 1303.g. pripada među najstarije pavlinske samostane u Hrvatskoj. Prema povijesnim dokumentima, pavlinski samostan u cijelosti je izgrađen 1328.g, stradao u vrijeme turskim napada. Pavlinski posjed preuzimaju krajške vojne vlasti, te posada crkveni toranj pretvara u kulu za stražu, a samostan koriste za stanovanje. U 17.st. na mjestu stare crkve i od njezina materijala sagrađen je zidan čardak koji je u donjem dijelu bio zidan, a nadogradnja je bila drvena. Krajšnici su napustili Petrovac nakon razvojačenja Vojne Krajine. Danas je raspoznatljivi položaj samostanske crkve-čardaka te opkop. Grob zadnjeg hrvatskog kralja narodne krvi Petra Svačića koji je poginuo u bici sa Mađarima na Gvozd (Petrovoj Gori) 1097.g. nalazi se nedaleko arheološkog nalazišta Pavlinskog samostana. Nakon te bitke, Hrvatska je izgubila samostalnost

za narednih 900 godina, a po poginulom kralju, narod je planinu Gvozd nazvao Petrova Gora. Na vrhu Petrove Gora Mali Petrovac, nalazi se spomenik Vojinu Bakiću posvećen zbivanjima iz 2.svjetskog rata. Na Petrovoj Gori nalazi se i partizanska bolnica iz 2.svjetskog rata poznata po sistemu zemunica i skrovišta za smještaj ranjenika, koja je bila u funkciji od 1941-1945 i za koju se vezuje ime doktorice Marije Šlezinger, poginule 1943. štiteći ulaz u zemunice. Od pojedinačnih zaštićenih kulturnih dobara ističe se **Kompleks ruševina i arheološkog sloja srednjovjekovne cistercitske opatije** koji je smješten u gradskom parku Opatovina u Topuskom, jednom od najstarijih arheoloških parkova Crkva je bila trobrodna građevina velikih dimenzija građena u gotičkom stilu. Do danas je ostao sačuvan samo dio monumentalnog gotičkog portala iz 13.st. Samostan i crkva sv. Marije sagrađeni su kao zadužbina kralja Andrije II. koji je samostanu darovao okolna imanja i feudalne privilegije. Opatija je bila feudalni gospodar današnjeg Topuskog i okolice, a napuštena je nakon što su je razorili Turci. U vrijeme vladavine Francuza ruševine su raščišćene i pripremljen je teren za uređenje parka. Kompleks ruševina cistercitske opatije ima veliku povijesnu i arheološku vrijednost. Mogućnost koja se otvara velikim brojem pojedinačno zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara je stvaranje atrakcijske osnove za privlačenje posjetitelja te mogućnost korištenja bespovratnih sredstava iz raznih fondova za pravilnu obnovu i promociju istih. 1895 i 1896. godine, Terme Topusko bile su proglašene za najbolje lječilište tadašnje Europe u kojem se okupljala europska aristokracija, a knjiga M. Kunića iz 1827.g. smatra se najstarijim turističkim vodičem. **Ostaci Starog grada Pernika**, nalaze se na području današnje Perne u općini Topusko, a koji je poznat kao slobodni kraljevski grad već od 1225.g. **Španov brije** je lokacija sa ostacima rudnika samorodnog željeza koje predstavlja jedino takvo nalazište željeza ovozemaljskog porijekla u Hrvatskog (obično su svemirskog ili meteorskog porijekla).

1.1.6 KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

Vodovodna mreža dostupna je na 71% područja LAG-a, odnosno, na nju je priključeno 4.576 kućanstava. 2 JLS (Topusko i Vojnić) ima studiju optimizacije vodovodnog sustava dok 3 nema. Na području LAG-a nalazi se i 6 vodosprema te 1 javna cisterna. Postojeći vodovodi su u lošem stanju i imaju velike gubitke, stoga je nužno prioritetno pristupiti njihovoj sanaciji, ali i dalnjem razvoju mreže budući dislocirana naselja nemaju vodovode, što je ograničavajući faktor za daljnji razvoj gospodarstva, posebno poljoprivrede. Stanje sa odvodnjom i pročišćavanjem otpadnih voda je iznimno loše. Kanalizacijskom mrežom sa samo 1 pročistačem (u gradnji), pokriveno je samo 4,6% područja LAG-a, na koju je priključeno samo 668 kućanstava (samo 10,7%). Iz navedenog je vidljivo kako na području LAG-a prevladavaju septičke jame. Važno je napomenuti kako samo Topusko i Vojnić imaju, u malom obimu, izgrađen kanalizacijski sustav s prosječno 23% pokrivenosti područja. Za prostor LAG-a, obzirom na činjenicu kako se dobar dio nalazi na propusnoj krškoj podlozi te obiluje podzemnim i nadzemnim vodotocima iznimne vrijednosti, razvoj kanalizacijskog sustava s pročišćavanjem otpadnih voda, apsolutni je prioritet razvoja infrastrukture. Upravo iz tog razloga, općina Barilović izgradila je kanalizacijski sustav s pročistačem otpadnih voda Barilović-Donji Velemerić. Na području LAG-a, svega 50-tak naselja obuhvaćeno je organiziranim zbrinjavanjem otpada. Reciklažnih dvorišta nema, dok cijelo područje ima problem s divljim odlagalištima kojih trenutno ima 61, s ukupnom količinom od 17.610,00 m³ otpada. Na području LAG-a ima 3 odlagališta komunalnog otpada i sva su predviđena za sanaciju i zatvaranje što je direktno povezano i s otvaranjem regionalnog odlagališta Karlovačke županije predviđenog na Babinoj Gori. Na području LAG-a djeluje 3 komunalnih poduzeća koja preuzimaju, prijevoze i zbrinjavaju komunalni otpad. Pokrivenost električnom mrežom je 100% . Važno je napomenuti kako LAG ubrzano radi na edukaciji i uvođenju obnovljivih izvora energije na svom području i to solarne, hidro energije i korištenja bio-mase.

Područje LAG-a gotovo je potpuno pokriveno fiksnim telefonskim linijama i mobilnom telefonijom, time je omogućeno i spajanje računala na brzu internetsku mrežu, što je važno za razvoj gospodarstva, posebno turizma, ali i kvalitete života stanovnika.

1.1.7 DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA

Područje LAG-a Petrova gora ima u nekim područjima nedostatnu društvenu infrastrukturu, a u nekim zadovoljavajuću bez dovoljnog broja korisnika. Na području LAG-a nisu evidentirane niti jedne jaslice, te nema niti jedne ovlaštene dadilje, dok su u funkciji tri vrtića i to u Općinama Vojnić, Gvozd i Topusko. Osnovna škola nalazi se u svakoj od Općina (Barilović, Krnjak, Vojnić, Gvozd, Topusko), te ukupno ima evidentirano 5 osnovnih škola na području LAG-a. Osnovna škola u općini Barilović također ima područne škole do 4. razreda. Na području LAG-a postoji samo jedna srednja škola i to u općini Topusko, dok na cijelom području postoje tri knjižnice. U LAG-u Petrova gora nije evidentirano niti jedno Pučko otvoreno učilište, te niti jedna viša i visokoobrazovna ustanova. Na području LAG-a postoje brojni objekti u vlasništvu općina. Od toga postoji ukupno 5 vatrogasnih domova; 3 vatrogasna doma i spremišta su u funkciji, dok su 2 izvan funkcije. Nadalje, od društvene infrastrukture, na području LAG-a evidentirana su ukupno 3 doma/ kulturni centri od kojih su 2 u funkciji i jedan kojemu je potrebna obnova/opremanje/ prenamjena. Područje LAG-a ima jedan turističko informativni centar (TIC) koji je u funkciji, te 2 tržnice koje su u funkciji. Na području LAG-a nalazi se 3 sportske građevine (igrališta za nogomet) koje služe za rekreativne svrhe. Primarna zdravstvena zaštita organizirana je putem Domova zdravlja i ambulanti koji se nalaze u svakoj od općina (Barilović, Krnjak, Vojnić, Gvozd, Topusko), te ih na području LAG-a ima sveukupno pet. Na području LAG-a nalazi se 5 ljekarni (u svakoj općini po jedna), te 6 stomatoloških ambulanata. Također su organizirane dvije hitne medicinske pomoći. Na području LAG-a nalaze se tri doma za starije i nemoćne osobe. Na području LAG-a potrebno je manjim dijelom ulagati u objekte društvene infrastrukture, te se nameće potreba za izgradnjom/opremanjem dječjih igraonica i to posebice u područjima gdje nema vrtića. LAG ima potrebu za ulaganjima vezanim za razvoj gospodarstva – potrebno je uložiti u objekte koji će se sposobiti za povećanje gospodarske aktivnosti i finalizaciju lokalnih proizvoda. Uslijed nedostatka visooobrazovnih ustanova, te slijedom toga, stručnog kadra za obavljanje određenih djelatnosti, potrebno je ulagati sredstva u objekte namijenjene cjeloživotnom učenju (pučka otvorena učilišta, prostorije za neformalne edukacije). Problem predstavlja nedostatak više edukacijske ustanove koja bi bila usmjerene na potencijale koje pruža područje LAG-a, uz obavezan praktični dio s ciljem samozapošljavanja nakon završetka iste.

1.2 GOSPODARSKE ZNAČAJKE PODRUČJA

Ocenjivanje stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave temelji se na indeksu razvijenosti. Indeks razvijenosti izračunava se na temelju stope nezaposlenosti, dohotka po stanovniku, proračunskih prihoda jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku, općeg kretanja stanovništva, te stope obrazovanosti. Prema službeno utvrđenim vrijednostima indeksa razvijenosti LAG Petrova Gora ima prosječnu stopu razvijenosti jedinica lokalne samouprave u iznosu od 49,72%.

Tablica 3: Osnovni razvojni pokazatelji LAG-a Petrova Gora, 2020. (Izvor: MRRFEU)

Vrijednosti osnovnih pokazatelja za LAG; po JLS

JLS	Razvojna skupina JLS	Indeks razvijenosti JLS	Prosječni dohodak po stanovniku (kn)	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku (kn)	Prosječna stopa nezaposlenosti (%)	Opće kretanje stanovništva (2016./2006.)	Indeks starenja (2011.)	Stupanj obrazovanja (VSS, 20-65), (2011.) (%)
Barilović	1	98,077	25.880,06	1.469,94	18,78%	92,64	164,9	9,97%
Krnjak	4	86,956	13.493,39	828,26	33,67%	74,9	254,6	8,93%
Vojnić	1	89,87	13.100,21	686,74	28,81%	80,56	163,1	6,77%
Gvozd	2	80,584	15.364,54	902,38	52,41%	63,59	300	8,23%
Topusko	2	94,87	23.426,16	1.879,56	25,67%	77,32	176,2	13,11%
LAG	2	88,07	16.346,08	1.074,24	35,14%	74,09	223,48	9,26%

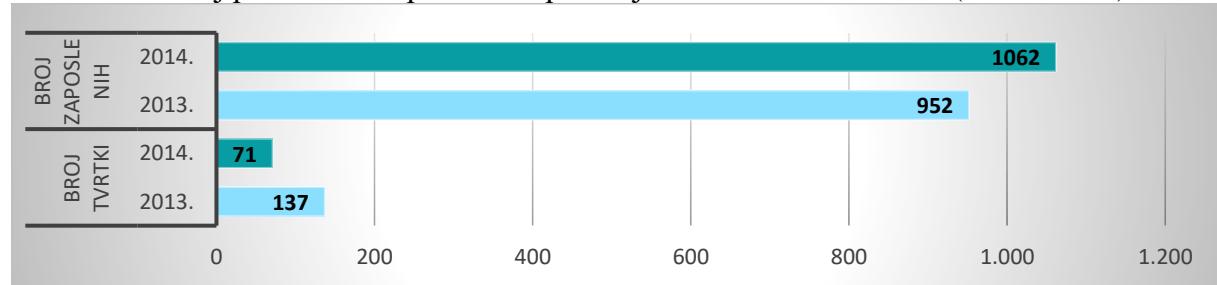
Prosječni dohodak po stanovniku u HRK za područje LAG-a Petrova Gora iznosi 16.346 kn što je povećanje u odnosu na prosječni dohodak u razdoblju 2010.-2012. (15.296 kn). Najvišu razinu prosječnog *dohotka per capita* ima općina Barilović (25.880 kn) te Općina Topusko (23.426 kn). Stopa nezaposlenosti koja je bila aktualna prilikom izračuna službenih vrijednosti indeksa razvijenosti za područje LAG-a Petrova Gora iznosi 35,14% i povećana je u odnosu na onu razdoblje 2010.-2012. (34,52%) dok najniža stopa nezaposlenosti za predmetno područje iznosi 35,14% što je također, značajno više nego u razdoblju 2010.-2012. (21,10%). Najveća stopa nezaposlenosti je u Općini Krnjak (33,67%) dok je najmanja u Općini Barilović (18,78%).

Cjelokupni LAG nalazi se u 2. skupini razvijenosti i u kategoriji je potpomognutih područja.

Na području LAG-a Petrova Gora u 2014. godini prema podacima Hrvatske gospodarske komore djeluje 117 tvrtki. Od ukupnog broja tvrtki u predmetnom LAG-u čak 115 spada u male tvrtke, dok ostatak otpada na srednje (2). Velike tvrtke na području LAG- a nisu registrirane. Najveći broj tvrtki (njih 48) na području LAG-a se nalazi na području Općine Vojnić, te Općine Barilović (25 tvrtki). Navedene tvrtke spadaju u kategoriju malih poduzeća, te spadaju u djelatnosti „**Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo**“, te „**Prerađivačka industrija**“.

Djelatnosti s najvišim udjelom u broju tvrtki na području LAG-a Petrova Gora jesu: poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (38 tvrtki), te *prerađivačka industrija* (28 tvrtki).

Grafikon 1: Broj poduzeća i zaposleni na području LAG-a Petrova Gora. (Izvor: HGK)

Po broju zaposlenih osoba najznačajnije su djelatnosti prerađivačka industrija sa 359 zaposlene osobe i građevinarstvo sa 325 zaposlenih osoba. Ukupan prihod koji su generirale tvrtke na području predmetnog LAG-a u 2014. godini iznosi 389.324.621 kuna dok ukupni rashodi navedenog područja iznose 365.833.273 kuna. Djelatnosti koje sudjeluju s najvišim intenzitetom u formiranju ukupnog prihoda područja LAG-a Petrova Gora su: prerađivačka industrija, građevinarstvo, trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala,

djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane. Na području LAG-a Petrova Gora u 2015. godini (na datum 14.12.2015.) je djelovalo 1.518 poljoprivrednih gospodarstva. Većina poljoprivrednih gospodarstava je u obliku obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva (njih 1.443), dok je najmanji broj poljoprivrednih gospodarstava je u obliku obrta (njih 11) i zadruga (njih 11).

1.2.1. POLJOPRIVREDA

Poljoprivredna proizvodnja na području LAG-a Petrova Gora zbog klimatskih i zemljopisnih karakteristika, te brojnog stanja stanovništva pokazuje određene specifičnosti u pogledu proizvodnje i razvoja. Radi se o brdovitom području nadmorske visine do 200 m, inklinacije terena do 15 %. Veličina poljoprivrednog gospodarstava se razlikuje od općine do općine, ali najveći broj gospodarstava uglavnom veličinom svoje poljoprivredne proizvodnje, može se svrstati u mala poljoprivredna gospodarstva. Ograničavajući faktor su i pedološke karakteristike tla. Na području općina Barilović, Krnjak i Vojnić prevladava kiselo smeđe, te ponegdje lesivirano tlo, dok je u Gvozdu i Topuskom najzastupljenije kiselo smeđe tlo i pseudoglej. Ovakva tla uzrok su nižih prinosa u poljoprivredi jer se radi o kiselim, zbijenim tlima, siromašnim hranjivima, sa slabom sposobnošću zadržavanja vode koja za konkurentan prinos iziskuju intenzivniju prihranu, navodnjavanje, te skuplju obradu tla od drugih područja koja se bave poljoprivredom i na kojima je drukčija vrsta tla. Prema podacima DZS RH iz popisa stanovništva RH iz 1991.g. za područje općina LAG-a Petrova Gora, **5.577 osobe ili 43,17 % radno sposobnog stanovništva radilo je u poljoprivrednoj djelatnosti**. Posljednji popis stanovništva iz 2011.g. pokazuje kako se taj postotak smanjio na **8,36 %** radno sposobnog stanovništva ili 817 osoba. Budući da na području LAG-a postoji prema podacima DZS-a 5.927 kućanstava, a 1.489 OPG-a prema podacima APPRRR-a iz 11/2015 godine, pri čemu na jednoj adresi može biti samo jedan OPG, iz navedenog se može zaključiti kako se 25 % kućanstava bavi poljoprivredom. Cijelo područje LAG-a ima **19.521 ha** raspoloživog zemljišta od čega je 2014.g. u ARKOD-u bilo upisano 7.164,87 ha, a 2015.g. 8.115,61 ha, što znači da se od ukupno raspoloživog koristi **manje od 42 %**. Samo propušteni poticaji po hektaru površine iz prvog stupa ZPP-a, koji bi bili plaćeni na zapuštene površine kada bi se okrčile i stavile u funkciju, iznosile bi godišnje 28,52 milijuna kuna i veće su od svih godišnjih proračuna svih JLS na teritoriju LAG-a. Na području LAG-a, prema podacima APPRRR-a, 2013. je bilo registrirano 1.567 OPG-a, dok ih je 2 godine kasnije bilo 5 % manje, odnosno 1.489. Pri tome, treba uzeti u obzir i činjenicu kako je 2015.g. bila referentna godina za prijavu potpora u narednom 6-godišnjem programskom razdoblju, što je rezultiralo i povećanim brojem novih OPG-a. U suprotnom, smanjenje broja OPG-a bilo bi zasigurno još veće. Uvezši u obzir ukupne poljoprivredne površine iz ARKOD-a koje iznose 8115 ha, te navedeni broj OPG, dobije se da je prosječna površina koju jedan OPG obrađuje **5,45 ha**. Ovaj pokazatelj govori o ekstenzivnom načinu bavljenja poljoprivredom na području LAG-a. Ukupni broj ekoloških proizvođača na području LAG-a u stalnom je porastu već deset godina, pri čemu prednjače općine iz onog dijela LAG-a koji je iz Karlovačke županije. Na području LAG-a je prema podacima APPRRR-a iz 11/ 2015 bilo **778,01 ha ekoloških** poljoprivrednih površina, što čini **9.5% ukupnih poljoprivrednih površina** koje se obrađuju i prijavljene su u ARKOD. Prema Akcijskom planu razvoja ekološke poljoprivrede u RH za razdoblje od 2011-2016.g., postavljeno je za cilj da se u RH udio ekoloških poljoprivrednih površina poveća na 8% od ukupnog poljoprivrednog zemljišta. Iz navedenih podataka je vidljivo kako je područje LAG već premašilo taj cilj sa trenutnih 9.5 % Obzirom na visok udio zapuštenog poljoprivrednog zemljišta u ukupno raspoloživom poljoprivrednom zemljištu, ono predstavlja potencijal za daljnji razvoj i povećanje ekoloških poljoprivrednih površina i razvoj ekstenzivne poljoprivrede na području LAG-a jer se radi o potpuno čistom i kemijskim netretiranom tlu koje nije

obrađivano najmanje 25 godina. Kao rezultat 40-godišnje antropogene degradacije tla se u razvijenim zemljama u projektu godišnje gubilo 20 tona plodnog tla po 1 ha površine. To je rezultiralo padu plodnosti tla radi čega moderna, intenzivna poljoprivreda umjesto hrane uzgaja na svojem poljoprivrednom zemljištu buduću pustinju jer pretvara živo zemljište u mrtvi supstrat koji samo drži biljku u uspravnom položaju. Istovremeno, područje LAG-a raspolaže sa tisućama hektara neobradivane, netretirane, nezagadene plodne zemlje koju samo treba staviti u funkciju proizvodnje zdrave hrane. Prema podacima HPA i Savjetodavne službe za razdoblje posljednjih 5 godina o stočnom fondu na području općina koje čine teritorij LAG-a Petrova Gora, broj goveda koja drže poljoprivrednici pokazuje značajno smanjenje. Tako je u projektu, **broj goveda smanjen za gotovo 44 %**, pri čemu su neke od općina i značajno iznad tog postotka. U Bariloviću se primjerice broj smanjio za 62%, u Krnjaku za 53 %, a u Vojniću oko 50%. U dijelu na području sisačko-moslavačke županije, smanjenje je značajno manje, oko 20 % u Gvozdu i oko 7 % u Topuskom. Značajno smanjenje na posljedica je pada otkupne cijene, pa time i proizvodnje mlijeka zadnjih nekoliko godina. Smanjenje stočnog fonda osim na prihode stanovništva, značajno utječe na održivost ekstenzivne poljoprivrede te na očuvanje biološke raznolikosti. **Prema provedenoj anketi na uzorku od 800 ispitanika**, od kojih je 561 ispunilo anketni upitnik, utvrđeno je kako je prosječna starost poljoprivredne mehanizacije oko 25 godina. Na pitanje o interesu za osnivanje poljoprivredne zadruge, rezultati ukazuju kako je veći broj onih koji smatraju osnivanje zadruge kao korisno od onih koji su protiv takve ideje. Isto tako, najviše pozitivnih odgovora dobilo je pitanje o osnivanju zadruge koja se bavi poslovima administracije za svoje članove u odnosu na zadrugu koja bi imala mehanizaciju za uslužne radove članovima ili zadrugu koja bi se bavila isključivo plasmanom proizvoda svojih članova. Iz rezultata je očigledno kako je malim poljoprivrednicima vođenje administracije koje je u sustavu poticaja sve zahtjevnije, postalo vrlo veliko opterećenje i da bi im od velike pomoći bio uslužni servis koji bi se bavio ne samo njihovim računima i knjigovodstvenom dokumentacijom nego i ono koja je vezana uz ARKOD sustav, zahtjeve tj.prijave poticaja, praćenje novih propisa i sl.

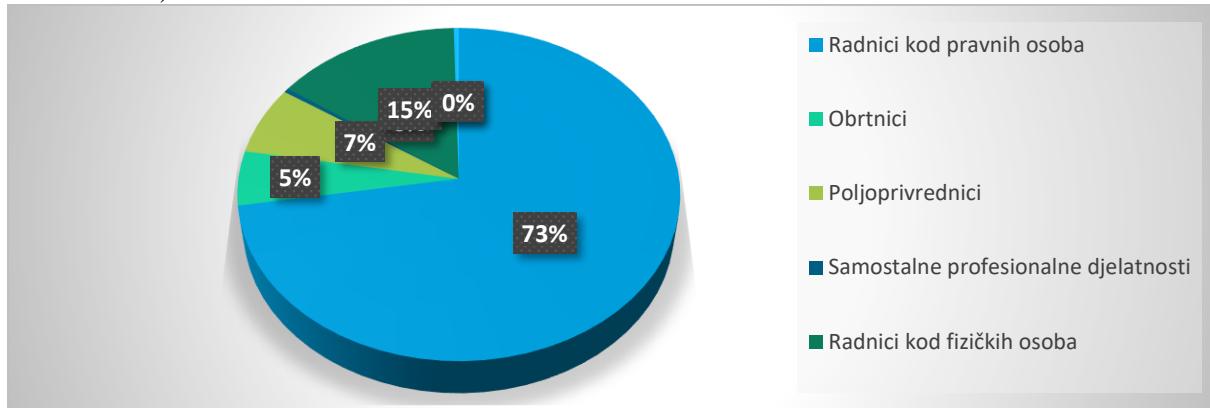
1.2.2. TURIZAM

Turistički kapaciteti područja LAG-a, prvenstveno su zastupljeni smještajnim kapacitetima termalnog kompleksa **Top Terme u Topuskom**. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, oko 90 % ležajeva s područja LAG-a je u Topuskom, a i broj noćenja koji se ostvaruje je preko 95 % na području Topuskog. Uočljiv je i padajući trend broja noćenja iz godine u godinu, od 2009. do 2013.g. Blizina važnih prometnih pravaca kao posljedica zemljopisnog položaja područja LAG-a jedna od važnih prednosti ovog područja. Tako **državna cesta D1** koja je uz autocestu Zagreb –Split glavni prometni pravac iz kontinentalne Hrvatske prema moru, ali i glavni pravac za primjerice Rastoke i Plitvička jezera iz smjera glavnog grada, prolazi cijelom dužinom općine Krnjak preko teritorija LAG-a Petrova Gora. Izuzetno intenzivni tranzitni karakter ove ceste i količina prometa koji se njome odvija, osobito u ljetnim mjesecima, nudi veliki potencijal ovog područja. Potrebno je samo pokrenuti inicijativu za pravilnu eksploraciju te prometne pozicije LAG-a i kvalitetnim sadržajima zaustaviti i zadržati ljude u prolazu prema moru, ponuditi im zanimljive sadržaje s ciljem ostvarenja prihoda od noćenja, te još važnije radi plasmana autohtonih, te lokalnih poljoprivrednih proizvoda. Druga okosnica u turističkom razvoju ovog područja su Terme Topusko. Padajući trend noćenja u Termama je izvrsna prilika za intenziviranje očito nedostatnih aktivnosti na promociji i općenito brendiranju Topuskog kao turističke destinacije. Naime, usluge koje Top Terme nude imaju relativno malu elastičnost potražnje stoga kriza ne može biti opravdanje za sve slabije rezultate naturalnih pokazatelja odnosno noćenja i broja gostiju. Iz rezultata poslovanja Termi odnosno 38,6 tisuća noćenja primjerice u 2013.godini,

razvidno je kako je iskorištenost smještajnih kapaciteta Termi svega 30-tak posto i da postoji veliki potencijal za daljnji rast. Kompleks Terme bi morao poraditi na podizanju razine kvalitete svojih usluga kako bi privukao ne samo veći broj gostiju, nego i popravio strukturu gostiju mjerenu prema njihovoj kupovnoj moći. Rast kupovne moći gostiju, potaknut će i potražnju za uslugama vanpansionske potrošnje poput onih iz sektora ugostiteljstva, usluga, poljoprivrede i sl. Naime, osobe koje posjećuju Terme su zdravstveno osviješteni pojedinci koje će prepoznati i ponudu zdrave i autohtone hrane u lokalnim restoranima, ponudu svježih lokalno uzgojenih namirnica odnosno poljoprivrednih proizvoda te osobito onih iz ekološkog uzgoja. Top Terme imaju potencijal razviti se u kanal distribucije koji bi služio za plasman većine poljoprivrednih proizvoda što bi se na području LAG-a mogli proizvoditi, kroz hotel koji hrani svoje goste, kroz vanpansionku ponudu lokalnih restorana, trgovina ili kroz niz periodično organiziranih evenata koji bi imali cilj promocije turizma i poljoprivrede, ali i izravne prodaje lokalnih proizvoda. U skupinu prirodnih faktora koji predstavljaju snagu ovog područja, uz zemljopisni položaj koji je prometno značajan, termalnih izvora u Topuskom, kao prirodni resurs za eksploraciju u funkciji razvoja turizma i plasmana poljoprivrednih lokalno proizvedenih proizvoda, spadaju još i **kristalno čiste rijeke Mrežnica i Korana**, sa trenutnim, ali i još većim mogućnostima u budućnosti za razvoj raftinga, kajakinga, ribolova i sl. aktivnosti koje privlače turiste, te **park šuma Petrova Gora** i ornitološki rezervat Petrovac, te **Državno lovište Petrova gora** s lovačkim domom **Muljava**. Osim prirodnih faktora, u funkciju razvoja turizma kao jednog od najvažnijih distribucijskih kanala za poljoprivredne proizvode, potrebno je aktivirati eksploraciju postojanja brojnih povijesnih lokaliteta od antike preko srednjeg vijeka do 20. stoljeća, kojima je ovo područje iznimno bogato. Cijelo područje LAG-a trpi i posljedice nedostatka destinacijskog managementa na području LAG-a, odnosno nedostatku sustavnog ulaganja u integriranu marketinšku komunikaciju koju rezultira slabom prepoznatljivošću ovog područja kao turističke destinacije i nedostatak razvijenih i jasno definiranih turističkih proizvoda.

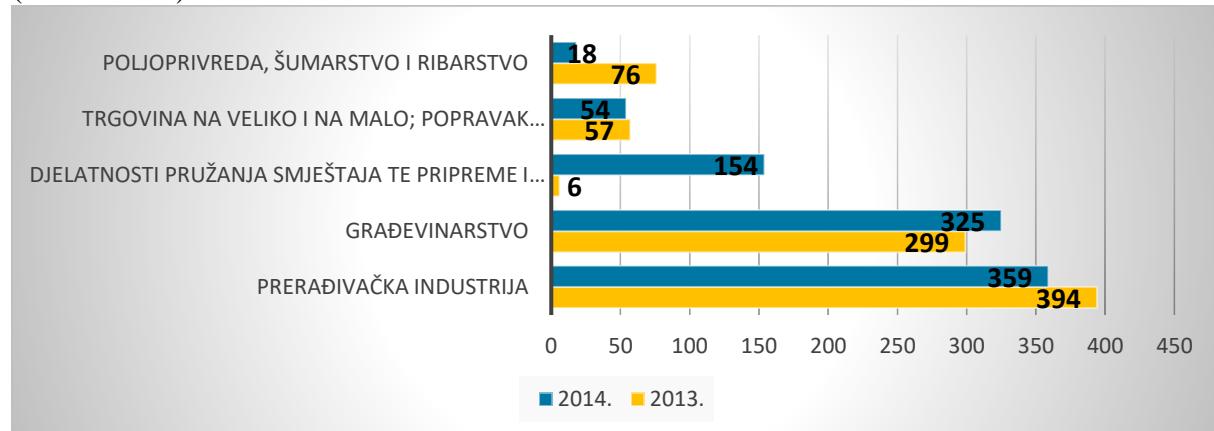
1.2.3 TRŽIŠTE RADA

Grafikon 2: Zaposlene osobe na području LAG-a Petrova Gora. (Izvor: HZMO na dan 31.12.2015.)

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje od datuma 31.12.2015. na području LAG-a Petrova Gora je bilo **1.825** zaposlenih osoba što od ukupnog radno sposobnog stanovništva iznosi 18,7 %. Najveći broj zaposlenih osoba otpada na radnike zaposlene kod pravnih osoba gdje je zaposleno 1.386 radnika, zatim radnika kod fizičkih osoba gdje je zaposleno 254 osoba, dok kod osiguranika zaposlenih u međunarodnim organizacijama i u inozemstvu nema niti jedne zaposlene osobe.

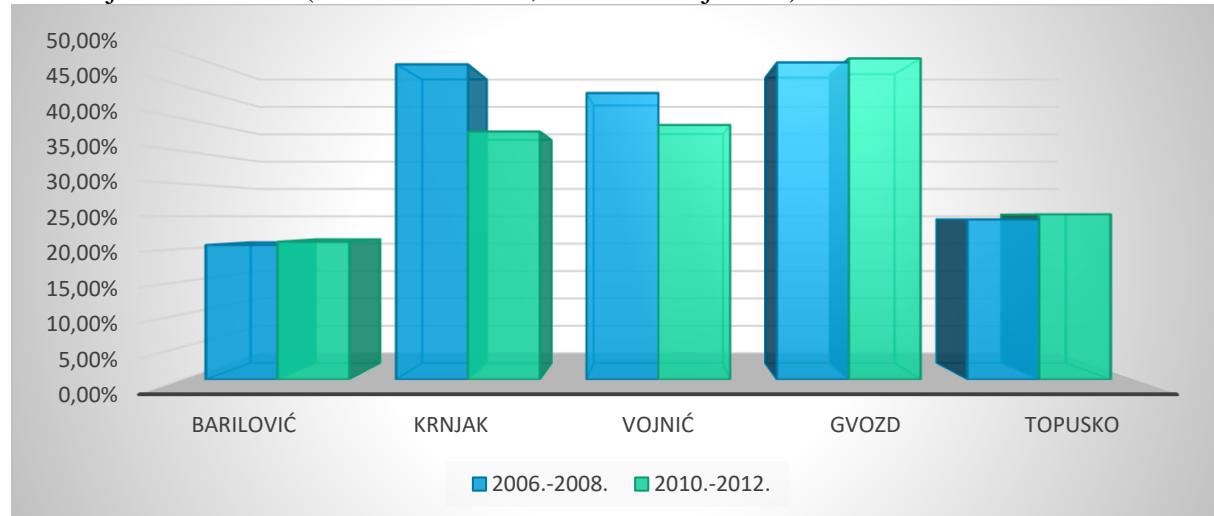
Grafikon 3: Broj zaposlenih osoba u vodećim sektorima na području LAG-a Petrova Gora.
 (Izvor: HGK)

Tablica 4: Vrijednost registrirane stope nezaposlenosti JLS na području LAG-a Petrova Gora.
 (Izvor: HZZ)

OPĆINE	BROJ NEZAPOSENHI OSOBA (2015.god.)
BARILOVIĆI	241
KRNJAK	167
VOJNIĆ	394
GVOZD	561
TOPUSKO	322
LAG	1.685

Grafikon 4: Usporedba prosječne stope nezaposlenosti na području LAG-a Petrova Gora.u razdoblju 2006.-2012. (Izvor: MRRFEU, Indeks razvijenosti)

Podaci Hrvatske gospodarske komore za 2014. godinu (kraj razdoblja) pokazuje da je unutar djelatnosti prerađivačke industrije (šifra:C) najveći broj zaposlenih na području LAG-a Petrova

Gora i to 359 osobe, prerađivačku industriju slijedi građevinarstvo sa 325 zaposlenih osoba. Grafički prikaz ispod teksta pokazuje omjere u broju zaposlenih u djelatnostima koje možemo pronaći na području LAG-a Petrova Gora u 2014. godini.

Sukladno informacijama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (Statistika on – line) vrijednost registrirane nezaposlenosti na području LAG-a Petrova Gora iznosi 1.685 u 2015. godini. Prema podacima iz 1991. godine na području koje odgovara teritoriju predmetnog LAG-a nezaposlenost je iznosila **200** osoba što znači da je u 2015. godini nazaposlenosti bila više za 1.400 nezaposlenih u odnosu na 1991. godinu.

Obzirom da je zaposleno **1.825** osoba, a nezaposleno **1.685** osoba, a ukupno radno sposobnih ima **9.763** osobe iz čega proizlazi da je za svega 36 % tj oko jedne trećine ukupno radno sposobnog stanovištva poznat radni status, **dok za dvije trećine nije poznato da li rade ili ne jer nisu niti zaposleni niti evidentirani na Zavodu za zapošljavanje kao nezaposleni.**

Tablica br.5 Prihodovna struktura stanovništva po općinama Državnog zavoda za statistiku prikazuje stanje prema popisu stanovništva iz 2011.g. iz kojeg se vidi kako je jedna od specifičnosti stanovništva područja LAG-a jest i visoka razina osoba koje primaju različite oblike socijalnih transfera iz državnog proračuna, što rezultira niskom razinom motivacije za zapošljavanjem, te generira rad na crno, sivu ekonomiju i visoku cijenu rada. Pored toga, brojni poslodavci žale se na poteškoće u pronalaženja djelatnika zainteresiranih za zapošljavanje, što je također posljedica ove situacije jer zaposlenje rezultira gubitkom prava na socijalne naknade. Preko 25 % stanovništva nema nikakvih prihoda, a budući da od nečega žive, za prepostaviti je da se značajnim dijelom financiraju radom na crno.

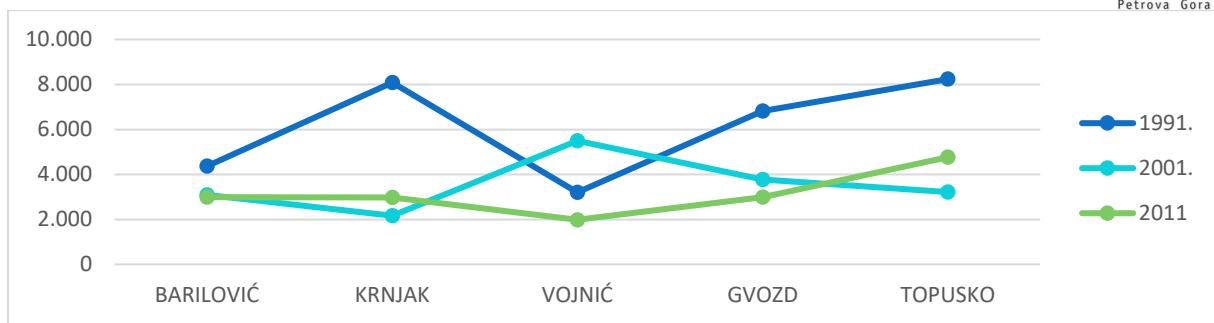
Tablica 5: Prihodovna struktura stanovništva na području LAG-a Petrova Gora 2011.g. (Izvor: DZS)

	Prihodi od plaće	Poljoprivreda	Starosna mirovina	Ostale mirovine	Prihodi od imovine	Socijalne naknade	Ostali prihodi	Bez prihoda	Ukupno
Gvozd	436	113	509	545	14	390	438	668	3.113
Topusko	790	151	502	418	4	153	199	908	3.125
Barilović	864	75	474	420	1	245	196	816	3.091
Krnjak	264	115	418	216	3	411	363	359	2.149
Vojnić	721	363	476	696	2	554	853	1.387	5.052
LAG	3.075	817	2.379	2.295	24	1.753	2.049	4.138	16.530
%	18,60%	4,94%	14,39%	13,88%	0,15%	10,60%	12,40%	25,03%	100,00%

1.3 DEMOGRAFSKE I SOCIJALNE ZNAČAJKE PODRUČJA

Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2011. godine, na području LAG-a Petrova Gora živi 15.694 stanovnika. Najveći broj stanovnika živi na području Općine Vojnić(Karlovačka županija), dok najmanji broj stanovnika ima Općina Krnjak (Karlovačka županija). Gustoća naseljenosti područja LAG- a iznosi 13,41 što je daleko manje od prosjeka Republike Hrvatske (75,8), te vidljivo manja od gustoće naseljenosti u Karlovačkoj (35,55) i Sisačko-Moslavačkoj županiji (38,59).

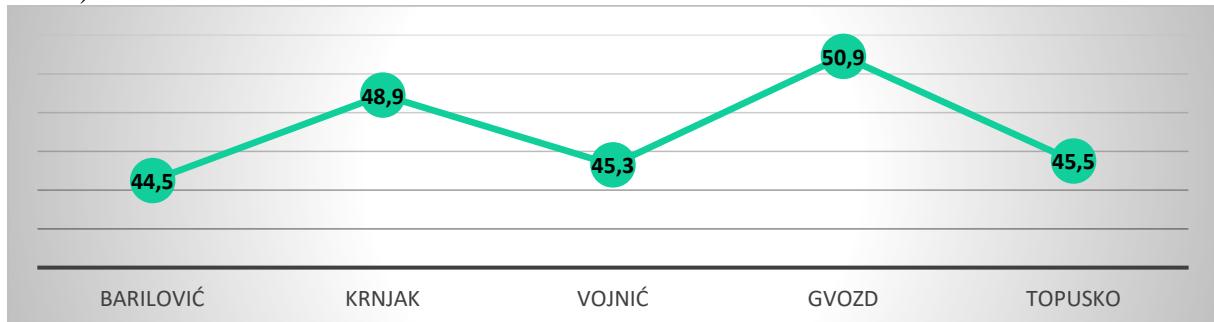
Grafikon 5: Broj stanovnika po JLS. (Izvor: DZS, 2001, 2011)

Uzveši u obzir kretanje stanovništva od 1991. godine kada je LAG imao 30.710 stanovnika, možemo primijetiti da je na području LAG-a zabilježen negativni trend kretanja broja stanovnika, tj. došlo je do smanjenja broja stanovnika. Broj stanovnika se, u odnosu na 1991. godinu smanjio za 48,90%, odnosno za 15.016 stanovnika. Negativni trend kretanja broja stanovnika odraz je negativnog prirodnog prirasta, te negativnog migracijskog salda.

U starosnoj strukturi stanovništva broj radno sposobnog stanovništva iznosi 9.763 stanovnika. Najveći broj radno sposobnog stanovništva živi na području Općine Vojnić (2.997 stanovnika), dok najmanji broj radno sposobnih stanovnika obitava na području općine Krnjak (1.194 stanovnika). Faktori koji utječu na nepovoljnu starosnu strukturu stanovništva su prosječna starost stanovništva, indeks starenja, te koeficijent starosti. **Prosječna starost**, koja odražava srednje godine života stanovništva u trenutku popisa iznosi 47,02 za područje LAG-a, te je veća od prosječne starosti stanovništva Republike Hrvatske koja iznosi 42,2 godine (muškarci 40,3, žene 43,9), što ga svrstava među najstarije nacije Europe. **Indeks starenja** jest postotni udio osoba starih 60 i više godina u odnosu na broj osoba starih 0-19 godina. Na području Republike Hrvatske, u 2011. godini, indeks starenja iznosio je 115,0%, te je kao takav manji u odnosu na područje LAG-a gdje iznosi 211,76. Obzirom da je u oba slučaja indeks starenja veći od 40% to ukazuje na činjenicu da je stanovništvo na području LAG-a, ali i na državnoj razini zašlo u proces starenja. **Koeficijent starosti** koji pokazuje postotni udio osoba starih 60 i više godina u ukupnom stanovništvu i predstavlja osnovni pokazatelj razine starenja. Za područje LAG-a koeficijent starosti u 2011. godini iznosio je 33,68%, dok je na razini Republike Hrvatske taj postotak iznosio 24,1%. Obzirom da su vrijednosti iskazane ovim pokazateljem veće od 12%, smatra se da je stanovništvo na području LAG-a, ali i na državnoj razini zašlo u proces starenja.

Grafikon 6: Prosječna starost stanovnika na području LAG-a. (Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.)

Tablica 6: Stanovništvo prema narodnosti. (Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.)

OPĆINA	Nacionalne Manjine ukupno
Barilović	380
Krnjak	1.406
Vojnić	2.995
Gvozd	2.019
Topusko	1.120
LAG	6.800

Na području LAG-a živi 6.800 pripadnika nacionalnih manjina od kojih su najzastupljeniji Srbi (11,84%), te Bošnjaci sa 0,23% od ukupnog iznosa.

Tablica 7: Obrazovna struktura stanovništva. (Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.)

Općina	Ukupno	Bez škole	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje			
					Svega	Stručni studij	Sveučilišni studij	Doktorat znanosti
Barilović	2617	56	1005	1088	178	70	107	-
Krnjak	1768	123	455	707	100	61	37	-
Vojnić	4082	331	1113	1532	187	126	58	1
Gvozd	2694	273	745	1004	134	89	39	1
Topusko	2590	114	556	1220	231	127	99	-
LAG	13.751	897	3.874	5.551	830	473	340	2

Od ukupnog broja obrazovnog stanovništva (13.751 stanovnika) na području LAG-a najmanji broj stanovnika ima visoko obrazovanje (**samo dva stanovnika ima završen doktorat znanosti**), dok sveučilišni studij ima završeno njih **340**. Relativno je mali udio stanovništva bez završene škole (897 stanovnika), dok je najveći broj stanovnika sa završenom srednjom stručnom spremom, međutim iznimno je veliki broj stanovnika sa osnovnom školom što toj kategoriji stanovništva zasigurno predstavlja veliki nedostatak jer navedena razina obrazovanja ne odgovara potrebama tržišta rada. Najveći broj visokoobrazovanog stanovništva nalazi se na području Općine Vojnić (187 stanovnika).

Prema Registru Udruga Republike Hrvatske na području LAG- a Petrova Gora djeluje 121 aktivna udruga. Najveći broj registriranih udruga nalazi se u Općini Vojnić koja bilježi 31 aktivnu udrugu, te u Općini Topusko koja ima 27 udruga. Najmanji broj udruga djeluje na području Općine Krnjak. Velik broj udruga na području LAG-a upućuje na važnost uloge civilnoga društva u stvaranju boljih uvjeta za stvaranje lagodnijeg života unutar lokalne zajednice.ruštva u stvaranju boljih uvjeta za stvaranje lagodnijeg života unutar lokalne zajednice.

2. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA, UKLJUČUJUĆI SWOT ANALIZU

2.1 IDENTIFIKACIJA RAZVOJNIH POTREBA I PROBLEMA LAG-A

Kako bi se utvrdile razvojne potrebe i ključni potencijali područja LAG-a, te identificirali pojedini problemi i nedostaci navedenog područja, potrebno je izvršiti analizu specifičnih problema, te prepoznati razvojne karakteristike svake JLS i na osnovu toga identificirati kvalitetnu strategiju razvoja. Kao rezultat analize područja LAG-a i radnih sastanaka sa dionicima, utvrđeni su razvojni problemi i potrebe područja LAG-a.

Tablica 8: Identifikacija razvojnih potreba i problema. (Izvor: Vlastita izrada)

Razvojni Problemi	Razvojne Potrebe	Cilj koji djeluje na rješavanje problema i zadovoljavanje potrebe
<i>Neodrživa poljoprivredna proizvodnja</i>	<i>Usmjeravanje poljoprivrednika na podizanje konkurentnosti vlastite proizvodnje i njihovoj boljoj integraciji na tržištu - PRIORITET 3, Fokus područje 3A</i>	
<i>Zapuštena poljoprivredna zemljišta</i>	<i>Obnova staništa usmjerenog povećanju i održivosti bioraznolikosti te povećanje proizvodnog potencijala - PRIORITET 4, Fokus područje P-4</i>	
<i>Zastarjela mehanizacija na poljoprivrednim gospodarstvima</i>	<i>Potporno kupnji nove poljoprivredne mehanizacije i modernizaciji poljoprivrednog gospodarstva- PRIORITET 2, Fokus područje 2A</i>	
<i>Slab proizvodni potencijal poljoprivrednog zemljišta, kao rezultat smanjenih ulaganja, zbog višegodišnje krize</i>	<i>Potpore trajnom poboljšanju kvalitete poljoprivrednog zemljišta - PRIORITET 2, Fokus područje 2A</i>	1.CILJ:Konkurentna i održiva poljoprivredna proizvodnja integrirana u EU okvire
<i>Štete od divljači, udaljenih poljoprivrednih parcela od izvora napona el. energije radi postavljanja pastira, pošumljene poljoprivredne površine</i>	<i>Smanjenje pošumljenih površina poljoprivrednog zemljišta i postavljanje solarnih panela za punjenje el. pastira. PRIORITET 4, Fokus područje P4 i PRIORITET 2, Fokus područje 2A</i>	
<i>Niska održivost malih poljoprivrednih gospodarstava</i>	<i>Potpore razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava, - PRIORITET 2, Fokus područje 2A</i>	
<i>Slaba naseljenost</i>	<i>Smanjenje iseljavanja stanovništva stvaranjem boljeg gospodarskog ozračja – PRIORITET 6 , cilj 2</i>	
<i>Nedostatna promoviranost prirode, kulture i povijesne baštine</i>	<i>Veća promocija područja kao turistička destinacija - PRIORITET 6, Fokus područje 6A</i>	3.CILJ:Održivo korištenje raspoloživih prirodnih potencijala u funkciji osiguranja ruralnih područja kao sigurnog i privlačnog mjeseta za život rad te djelovanje na kapacitete LAG-a. umrežavanje, suradnju i partnerstva
<i>Nedostatni turistički kapaciteti i prepoznatljivi turistički proizvod</i>	<i>Umrežavanje i potpora gospodarskom civilnom i javnom sektoru u svrhu stvaranja prepoznatljivog turističkog proizvoda - PRIORITET 6, Fokus područje 6A</i>	
<i>Velika nezaposlenost</i>	<i>Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti i otvaranja novih OPG-a na ruralnim područjima - PRIORITET 6, Fokus područje 6A</i>	
<i>Neorganiziran plasman poljoprivrednog proizvoda na tržište</i>	<i>Usmjeravanje poljoprivrednika i podupiranje udruživanja u svrhu zajedničkog nastupa na tržištu - PRIORITET 3, Fokus područje 3A</i>	

<i>Slaba prepoznatljivost i vrednovanje specifičnosti lokalne kuhinje</i>	<i>Identifikacija i zaštita kroz sastav kvalitete-zajamčeno tradicionalnog specijaliteta, promocija domaće hrane - PRIORITET 3, Fokus područje 3A</i>	
<i>Izoliranost udaljenih sela od opskrbe, usluga</i>	<i>Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti</i>	
<i>Slaba razina obrazovanja i posjedovanja specifičnih znanja što usporava razvoj područja</i>	<i>Edukacija stanovništva, te poboljšanje uvjeta života sa svrhom nastavka školovanja mlađih – PRIORITET 1 i 6 cilj</i>	
<i>Nedovoljna finansijska održivost udruga</i>	<i>Ulaganje u temeljne usluge za ruralno stanovništvo i jačanje ljudskih resursa za povlačenje sredstva iz EU fondova - PRIORITET 6, Fokus područje 6B</i>	
<i>Nedostatak primjerenih prostorija za društvene aktivnosti i sportsko-rekreacijski sadržaj</i>	<i>Izgradnja ili rekonstrukcija prostorija ili objekata za društvene aktivnosti - PRIORITET 6, Fokus područje 6B</i>	
<i>Nedovoljna promoviranost nedrvnih šumskih proizvoda i važnosti šuma u ukupnom razvoju</i>	<i>Promicanje i edukacije o gljivarstvu i šumskim zajednicama, potpora ulaganjima u promociju šumskih područja PRIORITET 4, Fokus područje P4</i>	
<i>Nedostatna iskorištenost kapaciteta termalnih izvora u svrhu razvoja turizma i poljoprivrede</i>	<i>Potpore razvoju turizma u ruralnom području, te promocija kroz suradnju - PRIORITET 6, Fokus područje 6A</i>	
<i>Nedostatna umreženost dionika iz turističkog sektora radi stvaranja zajedničkih turističkih proizvoda</i>	<i>Umrežavanje gospodarstvenika iz područja turizma, te promocija njihovih proizvoda kroz projekte suradnje - PRIORITET 6, Fokus područje 6A</i>	

2.2 SWOT ANALIZA

Izrada SWOT analize za predmetni LAG izrađena je uključivanjem lokalnih dionika i održavanjem radionica u pojedinim jedinicama loklane samouprave LAG-a kao podloga za određivanje razvojnih ciljeva, te dvije radionice za izradu same SWOT analize na kojima su sudjelovali dionici iz sva tri sektora.. Prilikom izrade SWOT analize sve potrebne informacije crpljene su iz primarnih izvora (lokalni dionici s područja LAG-a), te sekundarnih izvora (prostorno-planski dokumenti, strategije razvoja pojedinih općina/gradova i ostale javne publikacije poput statističkih podataka preuzetih iz DZS).

Tablica 9: SWOT tablica. (Izvor: Vlastita izrada)

<i>Snage</i>	<i>Slabosti</i>
<i>Značajni i dobro očuvani prirodni resursi</i>	<i>Slabija obrazovna struktura stanovništva</i>
<i>Značajne poljoprivredne površine za proširenje proizvodnog potencijala</i>	<i>Slaba prepozнатljivost područja kao turističke destinacije</i>
<i>Postojanje ekološki čistih površina poljoprivrednog tla koje se ne koristi u svrhu poljoprivredne proizvodnje</i>	<i>Nedovoljna iskoristivost poljoprivrednog zemljišta</i>
<i>Dobra posjećenost tradicionalnih manifestacija</i>	<i>Nedostatak finansijskih sredstava za provedbu projekta</i>

<i>Porezne olakšice na potpomognutom području</i>	<i>Manjak visokoobrazovanog stanovništva</i>
<i>Bogatstvo prirodnih i termalnih izvora</i>	<i>Niska razina povezanosti poljoprivrede i turizma</i>
<i>Dosadašnja aktivnost u provedbi projekata</i>	<i>Nedostatni smještajni kapaciteti, te dodatni turistički sadržaji</i>
<i>Duga tradicija bavljenja poljoprivredom</i>	<i>Niska stopa dohotka</i>
<i>Veliki broj aktivnih udruga</i>	<i>Slaba iskoristivost šumskog potencijala</i>
<i>Bogatstvo šumskih zajednica</i>	<i>Nedovoljna razvijenost usluga u ruralnom području</i>
<i>Ekološka poljoprivredna proizvodnja i ekstenzivna poljoprivreda</i>	
<i>Multikulturalnost</i>	
Prilike	Prijetnje
<i>Uključivanje prirodnih i povijesnih sadržaja , te kulturno-umjetničkih manifestacija u turističku ponudu</i>	<i>Neusklađenost zakonodavstva- propisi koji su u koliziji</i>
<i>Povoljan zemljopisni položaj</i>	<i>Odljev stanovništva u urbane sredine</i>
<i>Dostupnost sredstava iz EU fondova</i>	<i>Neusklađenost obrazovnih programa s potrebama tržišta rada</i>
<i>Potencijal za okrugnjavanje poljoprivrednog zemljišta</i>	<i>Međunarodne migracije</i>
<i>Prilika za stvaranje brenda zdrave hrane, povezujući ekološku poljoprivredu i zdravstveni turizam</i>	<i>Loša dobna struktura stanovništva</i>
<i>Trend porasta potražnje za selektivnim oblicima turizma</i>	<i>Zakonske odredbe koje poljoprivrednici nisu u mogućnosti samostalno pratiti</i>
<i>Otvaranje novih radnih mesta kroz poljoprivredu i razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti .</i>	

2.3 ANALIZA RIZIKA

U analizi rizika LAG-a Petrova Gora kao entiteta koji funkcionira unutar svojeg područja djelovanja korištena je PEST metoda analize kojom su dobiveni rezultati prikazani u Tablici broj 10. prikazanoj niže ovog teksta.

Tablica 10: PEST analiza. (Izvor: Vlastita izrada)

VANJSKI RIZICI				
OPIS	MOGUĆNOST OSTVARENJA	UTJECAJ	PREVENTIVNE AKTIVNOSTI	AKTIVNOSTI UBLAŽAVANJA/ISPRAVLJANJA
POLITIČKI ČIMBENICI				
1. promjene u zakonodavstvu	visoka	visok	suradnja sa UT i APPRRR	revizija LRS
2. promjene u JLS koje su u sastavu LAG-a	srednja	srednji	pojačan intenzitet stručne komunikacije s novim predstavnicima JLS	sastanci
EKONOMSKI ČIMBENICI				
1. gospodarska kriza	srednja	visok	analiza odaziva na prve natječaje	pojačan intenzitet animacija, efikasno upravljanje projektima
2. raspoloživost finansijskih sredstava LAG-a	srednja	visok	preliminarno dogovori oko pozajmice ili kredita za likvidnost	uzimanje pozajmice ili kredita
SOCIJALNI ČIMBENICI				
1. nejednak odaziv korisnika s cijelog područja LAG-a	mala	srednji	predstavljanje natječaja u udaljenim sredinama	pojačano predstavljanje u sredinama s malim brojem prethodnih prijava
TEHNOLOŠKI ČIMBENICI				
1. slaba informatička pismenost potencijalnih korisnika za informiranost o natječajima	visoka	visok	plakati, animacijske radionice	produljenje roka za prijave na idućim natječajima
2. problem sa operativnošću weba	mala	visok	ugovor sa stručnom osobom za održavanje weba	kontinuiran razvoj
UNUTARNJI RIZICI				
1. promjena voditelja ureda	srednja	visok	dulji otkazni rokovi u Pravilniku o radu	angažman vanjskog stručnjaka
2. povećano administrativno opterećenje LAG-a	srednja	visok	kontinuirana obuka osoblja	angažman novih osoba

3. OPIS CILJEVA LRS TE INTEGRIRANOG I INOVATIVNOG KARAKTERA LRS UKLJUČUJUĆI JASNE I MJERLJIVE POKAZATELJE ZA IZLAZNE POKAZATELJE ILI REZULTATE

3.1 VIZIJA, CILJEVI I PRIORITETI RAZVOJA LAG-A PETROVA GORA

Osnovna analiza (značajki područja) i SWOT analiza jesu temelj za definiranje vizije LAG-a Petrova Gora. Vizija predstavlja željenu sliku područja u dužem vremenskom horizontu te kao takva služi kao „kompas“ u određivanju smjera djelovanja LAG-a kako bi se definirana vizija (željena slika stanja u budućnosti) i ostvarila. Način na koji se ostvaruje vizija je sama realizacija definiranih strateških ciljeva, mjera i tipova operacija.

Pri planiranju strateških ciljeva, skupština LAG-a i šira zajednica je usmjerila svoje djelovanje na postizanje:

- Uključivanja šireg spektra kompetentnih dionika razvoja zajednice;
- Aktiviranja gospodarske aktivnosti s naglaskom na prevladavanja isključenosti, rodne i generacijske nejednakosti te na okrupnjivanje gospodarske aktivnosti i tržišnog nastupa radi jačanja ekonomске učinkovitosti;
- Održivo korištenje i identificiranje trenutno neiskorištenih potencijala područja;
- Djelovanje u svrhu razvoja novih usluga i proizvoda te razmjene znanja i vještina;
- Kreiranje sustava informiranja s ciljem djelovanja na porast stupnja informiranosti dionika;
- Porasta kvalitete života stanovnika LAG-a.

Definirani strateški razvojni ciljevi usklaćeni su sa ciljevima, prioritetima, te fokus područjima Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. , a to su:

- **Prioritet 1:** poticanje prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima (razvoj baza podataka u ruralnim područjima ; jačanje veza između poljoprivrede, šumarstva i znanstvenog sektora) (*op.a.kojem LRS indirektno doprinosi samim djelovanjem LAG-a putem provedbe aktivnosti podmjera 19.3 i 19.4*). **Fokus područje 1A:** poticanje inovacija, suradnje i razvoja znanja u ruralnim područjima. **Fokus područje 1 B:** jačanje veza između poljoprivredne proizvodnje hrane i šumarstva te istraživanja i inovacija, uključujući poboljšano upravljanje okolišem.
- **Prioritet 2:** Povećanje održivosti poljoprivrednih gospodarstava te konkurentnosti svih vrsta poljoprivrednih djelatnosti u svim regijama, promovirajući pri tome i inovacijske poljoprivredne tehnologije, kao i održivo upravljanje šumama koji se odnosi na: **Fokus područje 2A:** poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanja restrukturiranja i modernizacije, osobito s ciljem povećanja tržišnog sudjelovanja i usmjerenosti, kao i poljoprivredne diverzifikacije.
- **Prioritet 3:** Promicanje organiziranja lanca prehrane, uključujući preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda, dobrobit životinja te upravljanje rizicima u poljoprivredi koji se odnosi na: **Fokus područje 3A:** poboljšanje konkurentnosti primarnih proizvođača, njihovom boljom integracijom u poljoprivredno-prehrambeni lanac putem programa programa kvalitete, dodanom vrijednošću poljoprivrednih proizvoda, promoviranjem na lokalnim tržištima i u kratkim krugovima opskrbe, skupine proizvođača i organizacija te međustrukovnih organizacija.
- **Prioritet 4:** Obnova, očuvanje i poboljšanje ekosustava vezanih uz poljoprivrodu i šumarstvom: **Fokus područje P4:** obnova,očuvanje i poboljšanje ekosustava
- **Prioritet 6:** Promicanje društvene uključenosti, suzbijanje siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima koji se odnose na: **Fokus područja 6A:** olakšavanje diverzifikacije, stvaranje i razvoj malih poduzeća i otvaranje radnih mesta te **Fokus područje 6B:** poticanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima.

doprinosom kojima se ostvaruju **razvojni ciljevi Zajedničke poljoprivredne politike Hrvatske¹ i Europske unije do 2020:**

- podizanje razine konkurenčnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora
- poboljšanje tržišnih mehanizama za prodaju poljoprivredno-prehrambenih proizvoda
- održivo upravljanje prirodnim resursima
- okolišno prihvatljiva poljoprivreda
- uravnoteženi prostorni razvoj ruralnih područja uz unapređenje života u lokalnoj zajednici, uključujući stvaranje i zadržavanje radnih mesta, i
- osiguranje stabilnog dohotka poljoprivrednika.

¹ Izvor: Zakon o poljoprivredi (NN 118/18, Čl. 7, st. 1)

Shodno navedenom članovi LAG-a Petrova Gora i šira zajednica predvođena s dionicima svih relevantnih sektora definirali su razvojnu viziju LAG-a Petrova Gora za razdoblje do 2020. godine koja glasi:

„LAG Petrova Gora je gospodarski oporavljena, tradicijski , kulturno i ekološki osviještena destinacija, lokalno uzgojene zdrave hrane i zadovoljnih ljudi“

Prilikom planiranja djelovanja na ostvarivanje definirane vizije a samim time i planiranja realizacije LRS LAG-a Petrova Gora u obzir su uzeta načela LEADER-a odnosno CLLD-a za razdoblje 2014.-2020. Navedena načela jesu:

- Razvoj utemeljem na značajkama, potrebama i mogućnostima lokalnog područja;
  - Strategija je u potpunosti izrađena prema potrebama lokalnih razvojnih dionika kroz provedbu pristupa odozdo prema gore;
  - Tijekom izrade LRS posebna pažnja je posvećena jačanju javno-privatnog partnerstva odnosno integraciji LAG-a kao nositelja razvoja lokalnog područja, te razvoju i definiranju inovativnog, integriranog i multisektorskog pristupa lokalnom razvoju, umrežavanju i suradnji;
- Načinu programiranja isporuke projekata putem odabira od strane samog LAG-a (decentraliziran pristup lokalnom razvoju).

Za realizaciju vizije, a temeljem dugotrajnih konzultacijskih procesa kako sa članovima tako i sa širom javnosti, LAG Petrova Gora odlučio se za nekoliko prioritetnih, glavnih **razvojnih tema odnosno općih ciljeva LRS**, a to su prvenstveno:

OC-1: Oporavak i razvoj ruralnih područja kroz razvoj nepoljoprivredne djelatnosti te konkurentne i održive poljoprivredne proizvodnje stvarajući time dodanu vrijednost temeljenu na razvoju novih djelatnosti i kvaliteti proizvoda

OC-2: Unapređenje održivog korištenja svih resursa i potencijala područja s naglaskom na prirodne, povijesne i kulturne reusrse i potencijale

OC-3: Generiranje razvoja općih životnih standarda

Očekivani učinci općih ciljeva su prvenstveno: razvijeno ruralno područje sa deifreneciranim djelatnostima i visokom dodanom vrijednosti, održivo korištenje resursa i potencijala u svrhu razvoja područja te unapređenje životnih uvjeta stanovništva LAG-a Petrova Gora.

Opći ciljevi LRS ostvaruju se putem specifičnih ciljeva odnosno strateških razvojnih ciljeva LAG-a do 2020-te godine:

1. Konkurentna i održiva poljoprivredna proizvodnja integrirana u EU okvire mjerljivo ulaganjima PG u svrhu jačanja i održivosti poslovnih procesa i poslovne konkurentnosti – brojem OPG-a početkom i krajem razdoblja provedbe LRS, te brojem nositelja i /ili članova OPG-a koji su osigurani po osnovi poljoprivrede,
2. Razvijeno ruralno gospodarstvo s trendom povećanja zaposlenosti, proizvodnja visokokvalitetne hrane te razvoj nepoljoprivrednih gospodarskih aktivnosti u ruralnim područjima mjerljivo prema broju zaposlenih početkom i krajem programskog razdoblja, te mjerljivo brojem realiziranih projekata na području LAG-a u programskom razdoblju prema različitim tipovima operacija te brojem zaposlenih u sektoru poljoprivrede s početka i kraja razdoblja, koji, radi promjene

pripadajućih planiranih intervencija, izmjenom LRS, neće više biti u fokusu ostvarenja, te

3. Održivo korištenje raspoloživih prirodnih potencijala u funkciji osiguranja ruralnih područja kao sigurnog i privlačnog mesta za život rad te djelovanje na kapacitete LAG-a umrežavanje, suradnju i partnerstva mjerljivo prema broju ostvarenih partnerstava djelovanjem LAG-a te površinom područja za koje su skopljeni ugovori o upravljanju kojima se podupire biooraznolikost.

Vodeći se svim navedenim LAG Petrova Gora, metodom odozdo prema gore, definiraо je prioritetne tipove operacija i mjere čijom realizacijom dolazi do ostvarivanja strateških (specifičnih) ciljeva, shematski sažeto prikazano:

Tablica 11: Sažeti prikaz ciljeva, mjera i tipova operacija. (Izvor: Vlastita izrada)

Prioritetni tipovi operacija u programskom razdoblju 2014.-2020.	Prioritetne Mjere u programskom razdoblju 2014.-2020.	Stateški razvojni ciljevi LAG-a u programskom razdoblju 2014.-2020.	
<i>1.1.1. Povećanje konkurentnosti i modernizacija poljoprivrednih gospodarstava</i>	<i>1.1. Razvoj poljoprivrednih gospodarstava</i>	<i>1.CILJ: Konkurentna i održiva poljoprivredna proizvodnja integrirana u EU okvire</i>	
<i>1.3.1. Razvoj i unapređenje poslovanja malih poljoprivrednika</i>	<i>1.3. Ulaganja u mala poljoprivredna gospodarstava</i>		
<i>3.1.1. Ulaganja u temeljne usluge za ruralno stanovništvo uključujući slobodno vrijeme, kulturne aktivnosti i povezanu infrastrukturu</i>	<i>3.1. Investiranje u lokalne temeljne usluge za lokalno stanovništvo</i>	<i>3.CILJ: Održivo korištenje raspoloživih prirodnih potencijala u funkciji osiguranja ruralnih područja kao sigurnog i privlačnog mesta za život rad te djelovanje na kapacitete LAG-a. umrežavanje, suradnju i partnerstva</i>	
<i>3.3.1 Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a</i>	<i>3.3. Suradnja i umrežavanje unutar područja LAG-a i s drugim sličnim organizacijama unutar Republike Hrvatske i na međunarodnoj razini</i>		
<i>3.3.2 Jačanje kapaciteta LAG-a i lokalnih dionika za provedbu LRS</i>			<i>LAG Petrova Gora je gospodarski oporavljena, tradicijski , kulturno i ekološki osviještena destinacija, lokalno uzgojene zdrave hrane i zadovoljnih ljudi</i>

3.2 CILJEVI, MJERE I TIPOVI OPERACIJA LRS ZA PODRUČJA LAG-A TEMELJENI NA MOGUĆNOSTIMA PRR 2014 – 2020

Tablica 12: Opis strateškog cilja 1. (Izvor: Vlastita izrada)

SC 1	Konkurentna i održiva poljoprivredna proizvodnja integrirana u EU okvire
Obrazloženje cilja	
<p>Područje LAG-a ima stoljetnu tradiciju bavljenja poljoprivredom, no zbog posljedica rata, te dugogodišnje krize smanjila su se ulaganja u imovinu i razvoj, te su se dugi niz godina gospodarstva održavala u životu. Za održivu poljoprivrednu proizvodnju neophodno je provesti ulaganja u modernizaciju - nabavku poljoprivredne mehanizacije te trajnije poboljšanje kvalitete tla. Zbog velikih površina zapuštenog poljoprivrednog zemljišta koje je u fazi uznapredovale sukcesije šumske vegetacije, potrebno je, realizacijom ovog cilja, utjecati na očuvanje krajobrazne i biološke raznolikosti koja je ugrožena slijedom zapuštanja. Područje LAG-a karakteriziraju mala poljoprivredna gospodarstva, koja direktno utječu na očuvanje i održivost ruralnog prostora. Navedeni cilj doprinosi Prioritetu 2 PRR-a, a ostvarivao bi se kroz tipove operacija 1.1.1. i 1.3.1. Ostvarenjem ovog cilja doprinijelo bi se modernizaciji PG-a i trajnjem poboljšanju kvalitete poljoprivrednog zemljišta radi poboljšanja gospodarskih rezultata u poljoprivredi. Na području LAG-a Petrova Gora zapušteno je više od 60% poljoprivrednih površina, koje, osim što nepovoljno utiču na biološku raznolikost, smanjuju proizvodni potencijal za bavljenje poljoprivredom – obzirom da je poljoprivredno zemljište osnovno sredstvo za poljoprivrednu. Do degradacije okoliša i krajobrazne i biološke raznolikosti dovodi pretjerano korištenje ili zapuštanje poljoprivrednih površina. Zbog svojih mikroklimatskih i geografskih karakteristika, područje LAG-a Petrova Gora karakteriziraju mala poljoprivredna gospodarstva, usitnjeno poljoprivrednih površina. Ostvarenje ovog cilja doprinosi ostvarivanju: Prioriteta 2 PRR: „Jačanje isplativosti poljoprivrednog gospodarstva i konkurennosti svih vrsta poljoprivrede u svim regijama te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja šumama“. Navedeni cilj ostvaruje se kroz mjere 1.1. i 1.3., odnosno operacije 1.1.1. i 1.3.1..</p>	
Očekivani rezultati do 2023.	
<ul style="list-style-type: none"> • Rast zaposlenosti u projektima financiranim iz javnih sredstava PRR 2014.-2020. za 2 zaposlene osobe • Povećanje broja projekata sufinanciranih iz fondova EU (EFPRR/PRR 2014.-2020.) za 65 projekata • Razvoj malih poljoprivrednih gospodarstava putem 50 financiranih projekata • Povećanje broja PG kojima je dodijeljena potpora u okviru PRR za ulaganja u restrukturiranje ili modernizaciju za 15 PG-a 	
Predviđena finansijska alokacija do 2023.	
<p>➤ 85,68% sredstava LAG-a iz podmjere 19.2 PRR 2014-2020</p> <p>Ukupno SC1: 66,50% ukupnog iznosa LAG-a za provedbu podmjera 19.2-19.4 PRR 2014.-2020. koji iznosi 1.434.897,82 EUR (100%)</p>	
Indikatori (mjerljivi pokazatelji) rezultata/naziv pokazatelja (<i>result indicators</i>), CMES/CMEF	
Ukupna isplaćena sredstva (EUR) iz podmjere 19.2 PRR 2014-2020 (javni rashodi)	954.251,24
Ukupan broj sufinanciranih projekata iz podmjere 19.2 PRR 2014-2020	65
Broj kreiranih radnih mesta putem sufinanciranih projekata iz podmjere 19.2 PRR 2014-2020	2
Izvor informacija	Izvješća APPRRR i Lokalne akcijske grupe Petrova Gora
Prioritetne mjere (aktivnosti) za postizanje cilja (očekivanih rezultata) s pripadajućim tipovima operacija za njihovu realizaciju prema mogućnostima PRR 2014.-2020.	

Broj i naziv prioritetne Mjere (aktivnosti)	Sukladnost s Mjerom PRR	Broj i naziv tipa operacije za provedbu Mjere	Sukladnost s tipom operacije iz PRR					
M 1.1.Razvoj poljoprivrednih gospodarstava	4	TO 1.1.1. Povećanje konkurentnosti i modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	4.1.1.					
M 1.3. Ulaganja u mala poljoprivredna gospodarstava	6	TO 1.3.1.Razvoj i unapređenje poslovanja malih poljoprivrednika	6.3.1.					
Doprinos prioritetima i fokus područjima PRR		P 2 / FP 2A						
Prioritetna Mjera (aktivnost)	1.1.Razvoj poljoprivrednih gospodarstava							
Obrazloženje Mjere (aktivnosti)								
<p>Kroz mjeru sufinancirat će se ulaganja u poljoprivrednu proizvodnju, kako bi se poboljšala ukupna učinkovitost i održivost poljoprivrednih gospodarstava, uključujući zaštitu okoliša i prilagodbu klimatskim promjenama. Ulaganja su moguća u svim poljoprivrednim sektorima. Ulaganja u nove tehnologije doprinijet će smanjenju troškova proizvodnje i poboljšanje kvalitete poljoprivrednih proizvoda, te time ostvariti pozitivan učinak na dohodak – kao i na otvaranje i /ili očuvanje radnih mjesta i njihovu održivost. Nadalje, ulaganja u novu opremu i tehnologiju, te modernizaciju imat će pozitivan utjecaj na okoliš. Zbog dugogodišnje krize, nestabilnog tržišta, slabije educiranosti poljoprivrednih proizvođača za vođenje i upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom, smanjile su se investicije u fizičku imovinu. Ovom mjerom doprinijelo bi se modernizaciji i trajnjem poboljšanju kvalitete poljoprivrednog zemljišta radi poboljšanja gospodarskih rezultata poljoprivrednih gospodarstava.</p>								
Odgovorni za provedbu Mjere (aktivnosti) 1.1								
<p>LAG Petrova Gora, razvojne agencije na županijskoj razini i druge potporne organizacije i ustanove u javnom vlasništvu, privatne konzultantske tvrtke i organizacije koje će pružiti potporu ciljanim skupinama odnosno korisnicima – nositeljima projekata.</p>								
Vremensko razdoblje za provedbu aktivnosti do 2022.(i broj projekata)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2022,
	N/A	N/A	0	0	0	0	15	0
Predviđena finansijska alokacija (planirana sredstva) do 2022. (%), 19,2)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2022.
	N/A	N/A	0,0	0,0	0,0	0,0	18,24%	0,0
Prioritetna Mjera (aktivnost)	1.3. Ulaganja u mala poljoprivredna gospodarstava							
Obrazloženje Mjere (aktivnosti)								

Zbog svojih mikroklimatskih, povijesnih i geografskih karakteristika, područje LAG-a Petrova Gora karakteriziraju mala poljoprivredna gospodarstva, te usitnjeno poljoprivrednih površina. Gospodarski održiva mala poljoprivredna gospodarstva direktno utječu na očuvanje i održivost ruralnih prostora. Opstanak i razvoj malih poljoprivrednih gospodarstava temelji se na potrebi za restrukturiranjem i povećanjem dodane vrijednosti. Ova mjera pruža pomoć malim potencijalno održivim gospodarstvima koja su orijentirani na tržišnu proizvodnju u skladu sa zahtjevima koje postavlja tržiste, ali im nedostaju glavni resursi. Na taj način će se pomoći takvim gospodarstvima u prijelazu na tržišno orijentiranu proizvodnju s ciljem da postanu gospodarski održivi, što je preduvjet za postizanje konkurentnosti na suvremenom tržištu.

Odgovorni za provedbu Mjere (aktivnosti) M 1.3

LAG Petrova Gora, razvojne agencije na županijskoj razini i druge potporne organizacije i ustanove u javnom vlasništvu, privatne konzultantske tvrtke i organizacije koje će pružiti potporu ciljanim skupinama odnosno korisnicima – nositeljima projekata.

Vremensko razdoblje za provedbu aktivnosti do 2022.(i broj projekata)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2022.
N/A	N/A	0	0	9	0	11	30	
Predviđena finansijska alokacija (planirana sredstva) do 2022. (%), 19.2)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2022.
N/A	N/A	0,0	0,0	11,97%	0,00%	15,03%	40,45%	

Napomena: Detaljna razrada strateškog cilja 1 te prioritetnih mjer (aktivnosti) s pripadajućim tipovima operacija, pripadajućim indikatorima mjerjenja rezultata (result indicators) i isporuka (output indicators, ciljanim korisnicima i kriterijima prihvatljivosti) nalazi se u poglavlju 6.2 te Dodacima 3. i 5.

Tablica 13: Opis strateškog cilja 3 (Izvor: Vlastita izrada)

SC 3	Održivo korištenje raspoloživih prirodnih potencijala u funkciji osiguranja ruralnih područja kao sigurnog i privlačnog mjeseta za život rad te djelovanje na kapacitete LAG-a, umrežavanje, suradnju i partnerstva
------	--

Obrazloženje cilja

Razvijena lokalna zajednica postaje željeno mjesto življenja. Ulaganjem u temeljne usluge kroz tip operacije 3.1.1. doprinijet će se ukupnom oporavku i razvoju, stvarajući sadržaje za okruženje poželjno za život. Članovi LAG-a kao i zaposlenici djeluju kao motivatori zajednice te kao osobe sa potrebnim kompetencijama za prepoznavanja snaga, prilika, slabosti i prijetnji kako bi se detektirale potrebe i viđenje razvoja a samim time kako bi se realno stanje odrazilo kroz kvalitetno strukturiranu lokalnu razvojnu strategiju potrebni su vlastiti educirani ljudski resursi koji će se izgraditi kroz tip aktivnosti. 3.3.2. LAG omogućuje stvaranje kvalitetnih veza za provedbu transnacionalnih i drugih projekata u kojima se razmjenjuju iskustva i primjeri dobre prakse u razvoju poljoprivrede i nepoljoprivrednih djelatnosti, te vrši promocija područja, kroz tip operacije 3.3.. Cilj doprinosi ostvarenju Prioriteta 6: „Promicanje društvene uključenosti, suzbijanje siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima“ kroz operaciju 3.1.1. koja omogućuje poticaj lokalnog razvoja ulaganjima u temeljne usluge (uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti) za

ruralno stanovništvo, te aktivnostima 3.3.1 i 3.3.2 koji razvijaju lokalnu inicijativu i jačaju lokalne ljudske resurse, vođeni potrebama zajednice.

Očekivani rezultati do 2023.

- Rast zaposlenosti u projektima financiranim iz javnih sredstava PRR 2014.-2020. za 1 zaposlenu osobu
- Povećanje broja projekata sufinanciranih iz fondova EU (EFPRR/PRR 2014.-2020.) za 10 projekta
- Razvoj kvalitete života stanovnika područja LAG-a temeljen na poboljšanju usluga/razvoju društvene infrastrukture, povećanje postotka ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanih usluga/infrastruktura za 40%
- Jačanje veza između različitih razvojnih dionika ruralnih područja razvojem implementacijom projekata suradnje na nacionalnoj i međunarodnoj razini putem 2 projekta suradnje
- Jačanje upravljačkih sposobnosti organizacija koje pružaju potporu razvoju ruralnog područja putem min.4 animacijske aktivnosti LAG-a usmjerene poticanju lokalnog razvoja vođenog lokalnom zajednicom u koje je uključeno min. 40 sudionika
- Razvoj društvene uključenosti, smanjenja siromaštva, diverzifikacije, malog poduzetništva i kreiranje radnih mesta jačanjem animacije stanovništva i sustava cjeloživotnog učenja te stjecanja znanja i vještina putem min. 8 edukacijskih aktivnosti u koje je uključeno min. 80 sudionika

Predviđena finansijska alokacija do 2023.

- 14,322% sredstava LAG-a iz podmjere 19.2 PRR 2014-2020. (159.443,89EUR)
- 100% sredstava LAG-a za podmjерu 19.3 PRR 2014-2020 (uk. 19.3: 35.553,70EUR)
- 100% sredstava LAG-a za podmjera 19.4 PRR 2014-2020 (285.649,00EUR)

Ukupno SC3: 33,50% ukupnog iznosa LAG-a za provedbu podmjera 19.2-19.4 PRR 2014.-2020. koji iznosi 1.434.897,82EUR (100%)

Indikatori (mjerljivi pokazatelji) rezultata/naziv pokazatelja (*result indicators*),
CMES/CMEF

Ukupna isplaćena sredstva (EUR) iz podmjere 19.2/19.3/19.4 PRR 2014-2020 (javni rashodi)	480.646,58
Ukupan broj sufinanciranih projekata iz podmjere 19.2/19.3 PRR 2014-2020	10
Broj kreiranih radnih mesta putem sufinanciranih projekata iz podmjere 19.4 PRR 2014-2020	1

Izvor informacija | Izvješća APPRRR i Lokalne akcijske grupe Petrova Gora

Prioritetne mjere (aktivnosti) za postizanje cilja (očekivanih rezultata) s pripadajućim tipovima operacija za njihovu realizaciju prema mogućnostima PRR 2014.-2020.

Broj i naziv prioritetne Mjere (aktivnosti)	Sukladnost s Mjerom PRR	Broj i naziv tipa operacije za provedbu Mjere	Sukladnost s tipom operacije iz PRR
M3.1. Investiranje u lokalne temeljne usluge za lokalno stanovništvo	7	TO 3.1.1.Ulaganja u temeljne usluge za ruralno stanovništvo uključujući slobodno vrijeme, kulturne aktivnosti i povezanu infrastrukturu	7.4.1.

M 3.3. Suradnja i umrežavanje unutar područja LAG-a i s drugim sličnim organizacijama unutar Republike Hrvatske i na međunarodnoj razini	19	TO 3.3.1 Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a	19.3.					
		TO 3.3.2 Jačanje kapaciteta LAG-a i lokalnih dionika za provedbu LRS	19.4.					
Doprinos prioritetima i fokus područjima PRR	P1 / FP 1A, 1B, 1C		P6 / FP 6A, 6B					
Prioritetna Mjera (aktivnost)	3.1. Investiranje u lokalne temeljne usluge za lokalno stanovništvo							
Obrazloženje Mjere (aktivnosti)								
<p>Cilj ove mjere je razvojem nepoljoprivrednih djelatnosti na području LAG-a omogućiti stanovništvu dostupnost sadržaja koje ima i urbano stanovništvo, te time unaprijediti kvalitetu života na ruralno području. To se prvenstveno odnosi na kulturne sadržaje, mogućnosti dodatnog educiranja, poput škola stranih jezika ili škola za cijeloživotno učenje, različitim sadržajima za izvannastavne aktivnosti namijenjene za djecu i mladež poput sportskih objekata, kina i sl. Radi nedostatka kojih se stanovništvo desetljećima iseljava u velike gradove, a na ovaj način bi imali motive da nastave živjeti na ruralnom području. Udaljenosti od gospodarskih središta i usluga s ograničenim lokalnim sadržajima stvaraju dodatne izazove. Ulaganja putem ove mjere imaju za cilj ublažiti neke od tih poteškoća djelovanjem na javni prostor, razvoj kulturnih, sportskih sadržaja i sadržaja za slobodno vrijeme. Ulaganja unutar ove mjere potiču rast i promicanje društveno-gospodarske održivosti ruralnih područja u skladu s lokalnim planovima razvoja / strategijama što direktno djeluje na postizanje gospodarskog oživljavanja ruralnih područja te se promiče rast i razvoj novih radnih mesta. Razvijena lokalna zajednica postaje željeno mjesto življenja. Ulaganjem u temeljne usluge doprinijet će se ukupnom oporavku i razvoju, stvarajući sadržaje za okruženje poželjno za život.</p>								
Odgovorni za provedbu Mjere (aktivnosti) M 3.1								
LAG Petrova Gora, razvojne agencije na županijskoj razini i druge potporne organizacije i ustanove u javnom vlasništvu, privatne konzultantske tvrtke i organizacije koje će pružiti potporu ciljanim skupinama odnosno korisnicima – nositeljima projekata.								
Vremensko razdoblje za provedbu aktivnosti do 2020. (i broj projekata)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2022.
	N/A	N/A	0	0	0	3	5	0
Predviđena finansijska alokacija (planirana sredstva) do 2020. (%, 19.2)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2022.
	N/A	N/A	0,0	0,0	0,0	4,78%	9,54%	0,0

Prioritetna Mjera (aktivnost)	3.3. Suradnja i umrežavanje unutar područja LAG-a i s drugim sličnim organizacijama unutar Republike Hrvatske i na međunarodnoj razini																			
	Obrazloženje Mjere (aktivnosti)																			
Članovi LAG-a kao i zaposlenici djeluju kao motivatori zajednice te kao osobe sa potrebnim kompetencijama za prepoznavanja snaga, prilika, slabosti i prijetnji kako bi se detektirale potrebe i viđenje razvoja a samim time kako bi se realno stanje odrazilo kroz kvalitetno strukturiranu lokalan razvojni strategiju. Navedeni članovi i zaposlenici zajedno sa svim stanovnicima LAG-a imaju potrebu za kvalitetnim usavršavanjem i educiranjem o novim modelima i mogućnostima rasta i razvoja te jačanja kvalitete života kako bi na kvalitetan način mogli osluškivati potrebe zajednice i osmišljavati kvalitetne odgovore na potrebe zajednice. LAG omogućuje stvaranje kvalitetnih veza za provedbu transnacionalnih projekata u kojima se razmjenjuju stavovi, iskustva i primjeri dobre prakse u razvoju poljoprivrede i nepoljoprivrednih djelatnosti.																				
Odgovorni za provedbu Mjere (aktivnosti) M 3.3																				
LAG Petrova Gora																				
Vremensko razdoblje za provedbu aktivnosti do 2020.(i broj projekata, 19.3)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.											
N/A	N/A	0	0	0	0	0	0	0	2											
Predviđena finansijska alokacija (planirana sredstva) do 2020.(%, 19.3)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.											
N/A	N/A	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100											
Predviđena finansijska alokacija (planirana sredstva) do 2020. (% , za 19.4)	N/A	N/A	N/A	16,67	16,67	16,67	16,67	16,67	16,67	16,67										
<i>Napomena: Detaljna razrada strateškog cilja 3 te prioritetnih mjer (aktivnosti) s pripadajućim tipovima operacija, pripadajućim indikatorima mjerjenja rezultata (result indicators) i isporuka (output indicators, ciljanim korisnicima i kriterijima prihvatljivosti) nalazi se u poglavљu 6.2 te Dodacima 4. i 5.</i>																				

3.3 OPIS MJERA UKLJUČUJUĆI DEFINIRANJE KORISNIKA, KRITERIJA PRIHVATLJIVOSTI

Detaljan opis Mjera, definiranje korisnika i kriterija prihvatljivosti nalazi se u Dodacima 3., 4. i 5.

3.4 OPIS TEMA PLANIRANIH PROJEKTA SURADNJE I NAČIN ODABIRA PROJEKATA SURADNJE

Suradnja i umrežavanje podrazumijeva transfer dobre prakse, diseminaciju inovativnosti, razvijanje na temelju znanja stečenih u lokalnom razvoju, transfer iskustva, znanja i dostignuća

između LEADER grupa, ruralnih područja, vlasti i organizacija uključenih u ruralni razvoj unutar EU, neovisno da li su direktni LEADER korisnici.

Postoje dva moguća različita oblika suradnje unutar LEADER-a:

- međuregionalna suradnja koja obilježava suradnju između različitih ruralnih područja unutar država članica ili između LEADER grupa, i također je otvorena za ostale lokalne grupe koje koriste sličan participan pristup; i
- transnacionalna suradnja obilježava suradnju između LEADER grupa iz najmanje dvije države članice, ili suradnju sa grupama iz trećih država koje prate sličan pristup.

LAG Petrova Gora planira umrežavanje sa LAG-ovima na području RH i/ili EU (opcionalno) na temama:

- Potpora lokalnom gospodarstvu, s naglaskom na MSP, u cilju pronalaženja novih poslovnih partnera i tržišta te skraćivanja lanaca opskrbe
- Promocija poljoprivredne proizvodnje, zdrave hrane, krajobrazne i biološke raznolikosti i turizma;
- Promocija povijesnog i kulturnog naslijeđa s naglaskom na tradiciju, znjanja i vještine.

Navedene teme proizašle su iz razvojnih snaga i prilika iz okruženja uvazavajući razvojne slabosti i prijetnje iz okruženja. LAG planira provedbu 2 projekta suradnje – 1 na nacionalnoj, 1 na međunarodnj razini (opcionalno). Odluku o ulasku u projekt suradnje, kroz detaljno elaboriranje i prikazivanje rezultata implementacije, moraju podržati članovi Upravnog odbora. Upravni odbor može biti izravno uključen u pripremu projekta suradnje, osiguravajući kvalitetni obuhvat i visoku razinu kvalitete predmetnog projekta. Prilikom ulaska u projekte suradnje, obavezno je potpisivanje Sporazuma o suradnji sa odabranim LAG-ovima, u kojemu se jasno navode zadaci, prava i obaveze svakog od partnera. Kriteriji odabira projekata suradnje i postupci odabira definirani su nacionalnim regulatornim okvirom provedbe podmjere 19.3.

3.5 INOVATIVAN I INTEGRIRANI KARAKTER STRATEGIJE

LRS LAG-a Petrova Gora izrađena je putem provedbe metodologije *odozdo prema gore* i strukturirana je na način kako međusobne sukladnosti svakog od programiranih ciljeva, pripadajućih mjera (aktivnosti) te provedbenih tipova operacija, što je razvidno kroz kumulativne doprinose fokus područjima PRR, tako imaksimizaciji doprinosu horizontalnim, međusektorskim ciljevima – poticanju inovacija s posebnim naglaskom na očuvanje okoliša te prilagodbu i ublažavanje utjecaja klimatskih promjena. Međusektorski ciljevi prožeti su kroz cijelu LRS.

Inovativan karakter Strategije

Sve aktivnosti koje se potiču **ne smiju imati štetan utjecaj** na okoliš. Definirani tipovi operacija u funkciji su **dalnjeg jačanja ključnih razvojnih sektora – poljoprivrede i šumarstva** za čije jačanje postoji realna razvojna osnova odnosno potencijal. Svim operacijama odnosno provedbenim aktivnostima potiče se primjena inovacija u djelatnostima naslonjenim na poljoprivredu i šumarstva posebno kroz pružanje mogućnosti sufinanciranja nabave novih tehnologija na troškovno učinkovit način koji osigurava gospodarsku održivost razvojnih dionika. Putem LRS razvoj područja LAG-a usmjerava se na stvaranje konkurentne i održive poljoprivredne proizvodnje potičući razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti na gospodarstvima, te održivo korištenje prostorne resursne osnove. Generacijska obnova koja se potiče kroz predviđene aktivnosti pridonosi i stvaranju pozitivnog inovativnog okruženja na

poljoprivrednim gospodarstvima, poglavito kroz osmišljavanje novih usluga i djelatnosti, odnosno njihov razvoj i implementaciju u poljoprivrednoj proizvodnji. Dijelovi LRS zasnovani su na temelju osmišljavanja aktivnosti koje doprinose održivosti i poboljšanju životnih uvjeta lokalnog stanovništva. Navedenim aktivnostima potaknut će se razvoj dodatnih usluga u ruralnim prostorima i izgradnja manje lokalne infrastrukture koja mora biti temeljena na inovativnim pristupima pružanja usluga za lokalno stanovništvo. LRS potiče razmjenu informacija te stjecanje novih znanja i vještina, naglasak će uvijek biti dan uvođenju novih metoda i tehnologija, ali posebno će se vrednovati inovativne ideje revitalizacije tradicijske baštine u svrhu jačanja gospodarskog razvoja i opće kvalitete života temeljene na očuvanju baštine i jačanju lokalnog identiteta. Inovativnost se također ogleda u jačanju potpori lokalnom uzgoju poljoprivrednih proizvoda izravno te kroz: jačanje svijesti lokalnih proizvođača, stvaranja lokalnih tržišta kao i povezivanja poljoprivrede s turističkom ponudom. Drugi segment inovativnosti ogleda se kroz pristup pronalaska rješenja zapuštenog zemljišta, gdje se direktno utiče na: krajobraznu i biološku raznolikost, ali i na dohodovnu strukturu poljoprivrednika.

Zaštita okoliša

Prostor LAG-a Petrova Gora visoko je vrijedno prirodno područje s velikim površinama u mreži NATURA 2000. Provedbom aktivnosti unutar LRS LAG će poticati ulaganja koja su okolišno prihvatljiva i održiva, imaju pozitivan utjecaj na okoliš i uvode tehnologije i procese koji omogućuju opće poboljšanje okoliša te biološke raznolikosti. Uzimajući u obzir neke od projektnih prijedloga, koja za svrhu ima edukaciju stanovništva i posjetitelja djelovat će se na jačanje svijesti o važnosti održivog okoliša i njegove zaštite. LAG će informirati i animirati sve lokalne razvojne dionike, posebno prijavitelje projekata za realizaciju LRS za uporabu tehnologija i zahvata koji koriste materijale koji nisu štetni za okoliš, prihvatljivi su za ljude i okolinu. Isto se odnosi i na razvoj društvene infrastrukture u kojoj će se poseban naglasak dati poticanju provedbe postupaka tzv. „zelene nabave“.

Prilagodba i ublažavanje utjecaja klimatskih promjena

Ulaganja u okviru potpora uvođenju novih tehnologija i procesa u poljoprivredi (prvenstveno usmjerениh na restrukturiranje gospodarstva) šumarstvu i povezanim djelatnostima omogućiti će lakšu prilagodbu i ublažavanje utjecaja klimatskih promjena unutar ruralnog prostora kroz smanjenje emisije štetnih tvari. Zahvati koji se odnose na očuvanje bioraznolikosti šuma imaju pozitivan utjecaj na klimatske promjene pošto se poboljšavaju općekorisne funkcije šuma, a pri tome se koriste i alati za informiranje stanovništva o očuvanju šuma i šumskih zajednica. Kroz razvoj lokalne infrastrukture unutar, prednost se daje opremi i zahvatima koji su otporni na klimatske promjene. Poticanjem projekata koji se tiču obnove zapuštenih poljoprivrednih površina , direktno se utiče na stabilizaciju mikroklimatskih uvjeta, te na sekvestraciju ugljika.

Integrirani i višesektorski razvoj područja LAG-a Petrova Gora

Integrirani i višesektorski razvoj područja LAG-a Petrova Gora postiže se kroz kombinaciju tipova operacija koje se planiraju provoditi, a imaju pozitivan međusobni odnos. Konkretno, provedbom pojedinih Mjera pozivno se utječe na provedbu drugih akcija, odnosno prisutan je pozitivan relacijski indeks. Poticanjem proizvodnje hrane na teret proizvodnje sirovine, stavraju se preduvjeti za realizaciju kratkih lanaca opskrbe, stvaranje brenda zdrave hrane, te jačanje turizma, što predstavlja integrirani turistički proizvod.

3.6 USKLAĐENOST SA NADREĐENIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA (ŽRS, PRR)

Usklađenost ciljeva sa prioritetima i fokus područjima (a time i ciljevima Zajedničke poljoprivredne politike RH i EU) Programa ruralnog razvoja navedena je u poglavljju 3.2, dok je usklađenost Mjera i tipova operacija dodatno detaljno prikazana u Dodacima 3. i 4. Nadređeni strateški razvojni dokument županijske razine kojemu direktno doprinosi LRS LAG-a Petrova Gora je Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije 2017.-2020. i Županijska razvojna strategija Krlovačke županije 2016.-2020. Doprinos LRS mjeri se putem indikatora isporuka (*outputa*) na razini mjera kojima se kumulativno mjeri ostvarenje rezultata postizanja strateških ciljeva (indikatori rezultata).

Tablica 14: Usklađenost LRS s nadređenim strateškim dokumentima. (Izvor: Vlastita izrada)

SC LRS LAG-a Petrova Gora	Prioritetna mjera (aktivnost) LAG-a	Prioritet i FP PRR	Strateški razvojni cilj ŽRS SMŽ 2017.-2020.	Strateški razvojni cilj ŽRS KAŽ 2016.-2020.
SC1: Konkurentna i održiva poljoprivredna proizvodnja integrirana u EU okvire	1.1.Razvoj poljoprivrednih gospodarstava	P2/ FP2A	SC 1. Gospodarski rast i zapošljavanje	SC 1: Oživljavanje i održiv razvoj ruralnog područja; SC 2: Stvaranje radnih mesta i unaprijeđenje kvalitete života
	1.3. Ulaganja u mala poljoprivredna gospodarstava			
SC 3: Održivo korištenje raspoloživih prirodnih potencijala u funkciji osiguranja ruralnih područja kao sigurnog i privlačnog mjeseta za život rad te djelovanje na kapacitete LAG-a. umrežavanje, suradnju i partnerstva	3.1.Investiranje u lokalne temeljne usluge za lokalno stanovništvo	P6/ FP6B	Strateški cilj 3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života	SC 2: Stvaranje radnih mesta i unaprijeđenje kvalitete života; SC3: Održiv razvoj prostora i učinkovito upravljanje razvojem županije
	3.3. Suradnja i umrežavanje unutar područja LAG-a i s drugim sličnim organizacijama unutar Republike Hrvatske i na međunarodnoj razini		SC 2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine; SC 3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života	

3.7 OPIS ODABIRA PROJEKATA NA RAZINI LAG-A

Metodologija odabira projekata na razini LAG-a temeljem provedbe osmog načela CLLD pristupa lokalnom razvoju vođenom lokalnom zajednicom (decentralizirani pristup provedbe lokalnog razvoja) detaljno se definira internim procedurama organizacije koje odobrava

Skupština LAG-a. Temelj za decentraliziran postupak upravljanja javnim sredstvima iz podmjere 19.2 PRR od strane LAG-a, odnosno odobrenje projekata krajnjih korisnika (nositelja projekata), predstavlja nacionalni regulatorni okvir za provedbu LEADER/CLLD-a u okviru PRR odnosno Pravilnici (NN 96/2017, 53/2018, 91/2019), (u dalnjem tekstu: Pravilnik), Ugovor za provedbu LRS i slijedni Sporazum o suradnji u izvršavanju delegiranih administrativnih provjera s pripadajućim prilogom i Aneksom, sklopljen između LAG-a i Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (dalje: APPRRR), a kojim su definirane funkcije i odgovornosti LAG-a i APPRRR-a te važećim Smjernicama za provedbu postupka odabira projekata objavljenim od strane APPRRR-a. U ovom poglavlju okvirno je opisan postupak odabira projekata koji se, sažeto, sastoji od sljedećih aktivnosti:

Priprema i objava LAG Natječaja

LAG administratori (stručna služba odnosno ured LAG-a uz ev. potporu vanjskih suradnika, prema potrebi) pripremaju dokumentaciju koja minimalno sadrži: predmet, svrhu i iznos raspoloživih sredstava LAG Natječaja; uvjete prihvatljivosti nositelja projekta i dokumentaciju; uvjete prihvatljivosti projekta i dokumentaciju; uvjete prihvatljivosti troškova i dokumentaciju; kriterije odabira projekata i dokumentaciju za ocjenu usklađenosti projekta s kriterijima; prag prolaznosti; prihvatljive i neprihvatljive troškove; detaljni postupak odabira projekata; visinu i intenzitet potpore (s jasno definiranim uvećanjima); način, uvjete i rokove prijave projekta; rokove i uvjete za podnošenje prigovora te popis priloga i obrazaca. Dokumentacija natječaja sadržavati će i druge dokumente poput vodiča za korisnike i sl. Nakon odobrenja ukupne natječajne dokumentacije od strane nadležnog tijela LAG-a, LAG Natječaj, s pripadajućim obrascima, prilozima, vodičima i ostalom dokumentacijom, objavljuje se na mrežnoj stranici LAG-a. Obzirom na regulatorni okvir za provedbu podmjere 19.2 od strane nadležnog tijela - natječaj za dodjelu sredstava za pojedini tip operacije raspisuje se samo ukoliko je APPRRR na nacionalnoj razini raspisala najmanje jedan natječaj za tip operacije sukladan tipu operacije LAG-a. Poziv se objavljuje i na funkcionalnim i operativnim mrežnim stranicama svih članova LAG-a te se javnost izvješćuje preko tiskanih i drugih medija na lokalnoj i regionalnoj razini. Detaljna provedba biti će propisana samim natječajem, dok će, u prije i u vrijeme njegova trajanja, LAG provoditi animacijske aktivnosti kako bi korisnike što kvalitetnije pripremio za prijave.

Podnošenje, zaprimanje i stvaranje prijavnog dosjea projekta te administrativna kontrola; ocjenjivanje i odabir projekata

Projektni prijedlozi zaprimaju se putem službene adrese LAG-a. Način podnošenja prijave projekata jasno će biti naznačen u LAG Natječaju. Otvaranje prijava projekata pristiglih na LAG natječaj obavlja Povjerenstvo kojeg imenuje Skupština LAG-a. Povjerenstvo čini njegov Predsjednik te LAG administratori.

Nakon zaprimanja prijava provodi se administrativna kontrola koja, ujedno, predstavlja i 1. fazu (tzv. Analiza 1) u postupku odabira projekata za provedbu LRS. Tijekom ove faze, LAG može zatražiti i nadopunu dokumentacije dostavljene od strane nositelja projekata koji su se prijavili na natječaj. Cilj 1. faze je provjera: potpunosti prijave, prihvatljivosti nositelja projekta te osnovnih uvjeta prihvatljivosti projekta. Nakon administrativne provjere, započinje 2. faza (Analiza 2) koja predstavlja kvalitativno ocjenjivanje prijava od strane Ocjenjivačkog odbora kojeg imenuje Upravni odbor LAG-a, a koja se provodi sukladno definiranim internim procedurama LAG-a i kriterijima odabira definiranim LRS. Rezultat ovih analiza je rang lista projekata s pratećom dokumentacijom koja se upućuje na odlučivanje Upravnog odboru LAG-

a. Upravni odbor, zatim, provodi procjenu projektnih prijedloga prema izvješću i privremenoj rang listi te provjere sukladnosti s kriterijima za vrednovanje i odabir projekata. Na odluke Upravnog odbora, nositelji projekata imaju mogućnost prigovora tijelu LAG-a nadležnog za prigovore. Odluke tijela LAG-a nadležnog za prigovore moraju biti jasne i konačne i ne mogu ni na koji način biti promijenjene od strane UO LAG-a. U slučaju da je prigovor prihvaćen, prijava projekta se vraća u administrativnu obradu.

Popis projekata koji su odabrani od strane LAG-a biti će objavljen na mrežnoj stranici LAG-a nakon utvrđivanja rang liste odabralih projekata. Objava uključuje najmanje sljedeće podatke: naziv nositelja projekta, naziv projekta i njegov kratak opis, intenzitet potpore i iznos potpore. Nakon završetka natječaja i postupka odabira projekata na razini LAG-a, sva postupovna dokumentacija i odluke o odabiru dostavljaju se na natječaj APPRRR-a za provedbu LRS, putem AGRONET-a, pri čemu, LAG podnosi Zahtjev za potporu za svaki pojedinačni odobren projekt. APPRRR provodi postupak provjere usklađenosti odabira projekata LAG-a s kriterijima navedenim u LRS i LAG Natječajem, te, nakon provedenih provjera, donosi Odluku o dodjeli sredstava za svaki pozitivno ocijenjeni Zahtjev za potporu.

Lista potvrđenih i odobrenih projekata od strane APPRRR-a objavljuje se na mrežnim stranicama LAG-a Petrova Gora.

4. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS

Proces izrade LRS LAG-a započeo je u studenom 2015. godine i trajao sve do ožujka 2016. godine, a temeljen je na osnovnim načelima CLLD pristupa koji je korišten u izradi:

- Razvoj utemeljen na značajkama lokalnog područja – kroz izrađenu osnovnu analizu područja utvrđene su prilike, prijetnje, snage i slabosti područja koje obuhvaća LAG te su odabrani ciljevi razvoja koji se temelje na maksimiziranju snaga i na otklanjanju slabosti koje se pojavljuju uz korištenje prilika vanjskog okruženja.
- Pristup odozdo prema gore – metodologija koja je korištena u izradi LRS počiva na uključivanju širokog kruga zainteresiranih dionika u proces izrade i to putem javnih savjetovanja, intervjeta, održavanjem info-dana.
- Uspostavljanje lokalnih partnerstva (LAG) – LAG je uspostavljen i funkcionalan te u svom radu poštuje načela LEADER/CLLD pristupa, odluke se donose većinom glasova, postoji zastupljenost svih sektora/predstavnika područja LAG-a te se kontinuirano radi na uspostavljanju dalnjih partnerstva – kako unutar LAG-a tako i van granica LAG-a.
- Inovativan pristup lokalnom razvoju – ciljevi, aktivnosti i tipovi operacija koji su definirani kroz LRS sadrže inovativne pristupe u razvoju ruralnog područja LAG-a. Aktivnosti podrazumijevaju nabavu tehnologija i mehanizacije koja se primjenjuje u inovativnih proizvodnim procesima, potiču se akcije koje na inovativan način rješavaju lokalne potrebe i animiraju lokalno stanovništvo.
- Integrirani i multisektorski pristup – ciljevi i aktivnosti međusobno su integrirane te ostvarenje jednog cilja doprinosi boljem i bržem ostvarenju ostalih ciljeva. Posebno se to ogleda u komplementarnosti ciljeva 1,2 i 3; cilj 3 je integriran kao krovni cilj kroz koji se odvija cjelokupna administracija aktivnosti unutar LRS te osigurava efikasna provedba planiranih akcija.
- Umrežavanje i suradnja – Strategijom se potiču aktivnosti umrežavanja – kako na horizontalnoj razini, među pojedinim poljoprivrednim proizvođačima, tako i po

vertikalnoj osnovi, povezivanje ponude i potražnje – odnosno proizvođača i kupaca kroz kratke lance opskrbe. Suradnja je usmjerena na oblikovanje i provedbu transnacionalnih i međuteritorijalnih projekata unutar definiranih tematskih područja, a s ciljem povezivanja LAG-ova te stanovništva LAG-a.

- De-centralizirana administracija (isporuka/ podnošenje projekata preko LAG-a) – LRS predviđa određena sredstva kojima će finansirati projekte sa svog područja. Kriteriji za odabir projekata opisani su u LRS, jasno su definirani i u skladu sa Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020.

Strategija je bila rađena putem konzultacijskih procesa vanjskog stručnjaka i članova Upravnog odbora, dok se u međuvremenu, između sastanaka UO, provodio dodatni konzultacijski proces sa širom javnosti. U proces izrade Strategije aktivno su bili uključeni i svi članovi Skupštine kojima je prezentiran proces izrade Strategije, raspravljalo se o ključnim pitanjima oko definiranja ciljeva razvoja, financijske alokacije, mehanizmima provedbe i administracije LRS. Upravni odbor potvrđivao je izrađene nacrte pojedinih poglavlja te konačni nacrt LRS.

Stručna služba LAG-a (članovi ureda, volonteri i zaposlenici) sudjelovali su u izradi LRS kroz održavanje i internih konzultacijskih sastanaka sa vanjskim stručnjakom, kao i putem elektroničke i usmene komunikacije te video-konferencijama.

Lokalni dionici, stanovnici LAG-a, predstavnici javne i privatne (gospodarski/civilni) interesne skupine uključeni su u pripremu LRS kroz sudjelovanje na informacijskim sastancima ali i putem web stranice LAG-a te stalnim usmenim konzultacijama od strane izrađivača i stručne službe LAG-a te putem provedenih javnih savjetovanja. Struktura sudionika izrade te prve i druge izmjene LRS navedena je unutar Dodatka 6. LRS Petrova Gora dok se sistematizirani prikaz izrade Lokalne razvojne strategije, obzirom na poglavlja odnosno tražene teme unutar same LRS, nalazi prikazan u tablici niže.

Tablica 15: Prikaz izrade LRS LAG-a Petrova Gora (Izvor: Vlastita izrada)

Poglavlje / tema	Aktivnosti i korištene metode	Broj sudionika
Analiza stanja, razvojnih potreba i mogućnosti i SWOT	U razdoblju od studenog 2015. do veljače 2016. godine prikupljali su se ulazni podaci za Osnovnu analizu te se izrađivao prvi nacrt analize. Metode koje su korištene u prikupljanju podataka bili su anketni upitnici za dionike razvoja s područja LAG-a, provedeni su intervjuji sa predstavnicima privatnog, javnog i civilnog sektora kako bi se utvrdilo stvarno stanje i pripremili zaključci i ulazni podaci za SWOT analizu. Temeljem nalaza SWOT analize su se pripremili prijedlozi ciljeva razvoja, a temeljem mjera Programa ruralnog razvoja koje najbolje zadovoljavaju identificirane potrebe LAG-a. Članovi UO-a i djelatnici ureda LAG-a Petrova Gora sudjelovali su izradi analiza kroz prikupljanje dokumentacije i statističkih podloga i intervjuja. Nakon izrađene analize, davali su svoje komentare i prijedloge za poboljšanje. Isto tako u ožujku 2016. je provedene javna prezentacija za širu javnost kako bi se što bolje sagledale i raspravile razvojne potrebe područja.	više od 50 sudionika
Definiranje vizije razvoja i razrada TO/M/SC	Prema očitovanjima šire javnosti i identificiranim trenutnom stanju područja članovi UO definirali su aktivnosti i tipove operacija za provođenje Strategije razvoja LAG-a. Prema dobivenim povratnim informacijama, vanjski stručnjaci izradili su nacrt ciljeva koji je poslan na komentare i daljnje prijedloge Nakon konzultacija sa UO (veljača 2016.), kreirani su i usvojeni konačni strateški ciljevi s provedbenom shemom. Tom prilikom su definirani i kriteriji odabira projektnih prijedloga.	15 sudionika

Izrada Baze projekata	Baza projekata uspostavljena je kako bi se provela analiza spremnosti lokalnih dionika za provedbu Strategije. Stručne službe LAG-a pripremili su interni akt kojim se uređuje uspostava baze i popratne procedure. Poziv za dostavu prijedloga u Bazu projekata otvoren je 12.04.2015. godine i bio je otvoren do 15.05.2015. godine. Ukupno je pristiglo 97 projektnih ideja.	60 sudionika
Izrada akcijskog i finansijskog plana te načina praćenja i provedbe LRS	Stručna služba LAG-a sudjelovala je u pripremi načina praćenja provedbe LRS. Način praćenja definiran je sukladno postavljenim indikatorima provedbe te je osmišljen efikasan i kvalitetan način provedbe LRS, a povezano s obveznim izvještavanjem. Članovi UO LAG-a bili su pojedinačno konzultirani tijekom ovog dijela izrade LRS.	19 sudionika
Definiranje akcijskog i finansijskog plana provedbe LRS	Akcijski plan izrađen je u koordinaciji s Upravnim odborom i stručnom službom LAG-a. Temeljem izrađenog Akcijskog plana izrađen je Financijski okvir provedbe Strategije kojim se određuju finansijske alokacije sredstava potrebnih za provedbu definiranih ciljeva. Financijski okvir definirao je Upravni odbor i stručne službe LAG-a, a pod mentorstvom vanjskog stručnjaka krajem veljače 2016.godine. Detajna komunikacija vezana uz razradu i usuglašavanje finansijskog okvira tekla je elektronskim putem.	19 sudionika
Definiranje ukupne LRS	Konzultacijskim sastankom 21.03.2016. s vanjskim stručnjakom dodatno su pregledani svi djelovi LRS te provjerena kohezijska logika nacrta. Provedena su konačna usuglašavanja kako bi se dokument pripremio za prihvatanje od strane Skupštine. Usuglašen nacrt LRS dostavljen je elektroničkom poštom i u papirnatom obliku kako bi se kvalitetno pripremili za korekcije/odobrenje 30.03.2016.	19 sudionika

4.1 OPIS PARTNERSTVA

Detaljan prikaz strukture i sastava partnerstva udruge LAG Petrova Gora nalazi se u LAG-u.² Ovdje je prikazana samo interesna i rodna struktura cijelog lokalnog partnerstva zatim Upravnog odbora koji je ujedno i tijelo koje odlučuje o odabiru projekata krajnjih korisnika, odnosno nositelja projekata te Nadzornog odbora koji je ujedno i tijelo za prigovore na odluke Upravnog odbora o odabiru projekata za provedbu LRS LAG-a.

Skupština (lokalno razvojno parnerstvo) LAG-a Petrova Gora, veljača 2022., ukupno: 42 člana				
Rodna zastupljenost fizičkih osoba imenovanih/ovlaštenih predstavnika pravnih osoba - članova LAG-a te fizičke osobe		Javna interesna skupina	Privatna interesna skupina	
Muškarci	Žene	Javni sektor	Civilni sektor	Gospodarski sektor
31	11	6	14	22
73%	26%	14%	33%	52%

² Napomena: Temeljem Uredbe (EU) 2016/679 Europskog Parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) i slijedne nacionalne i interne regulative o zaštiti, nadzoru nad prikupljanjem, obradi i korištenju osobnih podataka, podaci i dokumenti koji sadrže osobne podatke sudionika aktivnosti LAG-a nisu javno dostupni bez pisanih zahtjeva primatelja/treće strane te privole sudionika.

Upravni odbor LAG-a Petrova Gora, veljača 2022. (tijelo za odabir projekata),
 ukupno: 9 članova

Rodna zastupljenost fizičkih osoba imenovanih/ovlaštenih predstavnika pravnih osoba - članova LAG-a te fizičke osobe		Javna interesna skupina	Privatna interesna skupina	
Muškarci	Žene	Javni sektor	Civilni sektor	Gospodarski sektor
4	5	2	3	4
44%	55%	22%	33%	44%

Tijelo za prigovore u postupku odbira projekata u okviru provedbe LRS LAG-a Petrova Gora, veljača 2022., ukupno: 3 člana

Rodna zastupljenost fizičkih osoba imenovanih/ovlaštenih predstavnika pravnih osoba - članova LAG-a te fizičke osobe		Javna interesna skupina	Privatna interesna skupina	
Muškarci	Žene	Javni sektor	Civilni sektor	Gospodarski sektor
2	1	1	1	1
66%	33%	33%	33%	33%

Nadzorni odbor LAG-a Petrova Gora, veljača 2022.
 ukupno: 3 člana

Rodna zastupljenost fizičkih osoba imenovanih/ovlaštenih predstavnika pravnih osoba - članova LAG-a te fizičke osobe		Javna interesna skupina	Privatna interesna skupina	
Muškarci	Žene	Javni sektor	Civilni sektor	Gospodarski sektor
3	0	1	1	1
100%	0	33%	33%	33%

5. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS

Akcijski plan provedbe LRS u vremenskom razdoblju od 2017. – 2020. godine po pojedinim mjerama i ciljevima LRS odnosno planirano vrijeme raspisivanje natječaja za financiranje projekata koji su sukladni pojedinim operacijama naznačeno je unutar gantograma. Gantogram prikazuje tijek implementacije mera (aktivnosti) za postizanje očekivanih rezultata strateških ciljeva LRS u programskom razdoblju do 2020. godine.

Tablica 16: Akcijski plan (Izvor: Vlastita izrada)

SC/M/TO	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2022.	Ukupno projekata
SC1	N/A	N/A	0	0	9	0	26	30	65
M1.1	N/A	N/A	0	0	0	0	15	0	15
TO1.1.1	N/A	N/A	0	0	0	0	15	0	15
M1.3	N/A	N/A	0	0	9	0	11	30	50
TO1.3.1	N/A	N/A	0	0	9	0	11	30	50
SC3	N/A	N/A	0	0	0	3	5	2	10

M3.1	N/A	N/A	0	0	0	3	5	0	8
TO3.1.1	N/A	N/A	0	0	0	3	5	0	8
M3.3	N/A	N/A	0	0	0	0	0	2	2
TO3.3.1	N/A	N/A	0	0	0	0	0	2	2
TO3.3.2	N/A								

6. NAČIN PRAĆENJA I PROCJENE PROVEDBE LRS

Ostvarivanje Strategije odnosno njena realizacija je temeljena na implementaciji predloženih tipova operacija koji djeluju na ostvarivanje mjera odnosno definiranih ciljeva LRS, u svrhu rješavanja razvojnih problema. S ciljem efikasnog i efektivnog praćenja provedbe za svaku kalendarsku godinu realizacije izrađuje se detaljan Akcijski plan provedbe. Osim sustava provedbe potrebno je uspostaviti i sustav praćenja i izvješćivanja koji se temelji na bazi podataka o ostvarenim rezultatima te na izvještajima koji na jasan način pružaju informacije o realiziranim rezultatima provedbe LRS. Sustav praćenja i pružanja informacija o ostvarenim rezultatima provedbe LRS služi kako bi nositelj provedbe (LAG) imao dovoljno podataka za donošenje ocjene o:

- uspješnom ostvarivanju definiranih ciljeva
- čimbenicima koji su utjecali na eventualno nepostizanje postavljenih ciljeva
- učinkovitosti alokacije resursa (materijalnih, finansijskih i ljudskih) za postizanje ciljeva odnosno prijedozima za eventualnu realokaciju istih
- prikladnosti definiranih prioritetnih operacija, mjera i ciljeva obzirom na moguće eventualne promijenjene okolnosti u provedbi
- uspješnosti iz finansijske perspektive (finansijska učinkovitost)

Mnogi strateški planovi nisu implementirani upravo zbog toga što nisu detaljno praćeni te nisu postavljeni jasni okviri procjene učinka nositelja provedbe. Stoga, kako bi se maksimalno umanjila pojavnost ovog rizika, Strategija propisuje i načine provedbe i praćenja:

Svake godine izrađuje se Akcijski plan koji se odnosi na narednu godinu, a sadrži u sebi prikaz aktivnosti i tipova operacija koje se planiraju provesti, odgovorne osobe i ciljnu skupinu (korisnike) na koju su aktivnosti usmjerenе, predviđeni broj projekata te predviđena finansijska sredstva za provedbu posebno za tekuće troškove i animaciju. Akcijski plan usklađuje se sa ukupnim planom rada LAG-a kao udruge, sukladno regulatornom okviru za rad OCD-a.

Jednom godišnje izrađuje se narativno i finansijsko izvješće o provedbi LRS koje sadrži:

- a) Kvalitativan/opisni dio provedbe LRS – opis aktivnosti koje su se provele, opis dionika koji su bili uključeni, opis provedenih aktivnosti animacije razvojnih dionika, opis pripreme projekata suradnje i implementiranih projekata suradnje, opis procesa objave i provedbe natječaja te vrednovanja zaprimljenih projekata, opis problema koji su se pojavili prilikom provedbe i implementirana rješenja, preporuke za naredno razdoblje, doprinos zadanim indikatorima te izvješće o medijskoj pojavnosti/promidžbeno-informativnim aktivnostima putem medija.
- b) Kvantitativan/finansijski dio provedbe LRS – izvještaj o planiranim i utrošenim sredstvima prema izvorima (vlastita sredstva i javna ulaganja) po aktivnostima i tipovima ulaganja.

Praćenje provedbe LRS će se realizirati kroz čitavi vremenski horizont provedbe LRS. Na temelju povratnih informacija iz procesa praćenja provedbe LRS može doći do izmjene Akcijskog plana. Praćenje provedbe LRS pored stručne službe LAG-a može provoditi i angažirani vanjski stručnjak.

Procjena provedbe LRS je rezultat procesa praćenja LRS te se realizira od strane stručne službe LAG-a i angažiranih vanjskih stručnjaka. Odobrava se od strane UO i Skupštine LAG-a. Procjena provedbe LRS može dovesti do revizije LRS.

Pregled aktivnosti, dionika i odgovornosti te vremenski okvir za predaju izvješća dan je u sljedećoj tablici.

Tablica 17: Aktivnosti, dionici, odgovornost te vremenski okvir praćenja LRS. (Izvor:
Vlastita izrada)

Aktivnost	Tko provodi?	Tko je odgovoran?	Kada?	Kako?
Izrada Akcijskog plana	Stručna služba (ured) LAG-a	Stručne službe LAg-a, a potvrđuju Upravni odbor i Skupština	U tekućoj godini za narednu godinu, a najkasnije do 31. prosinca tekuće godine	Prema zadanoj formi Akcijskog plana i u skladu s akcijskim planom predstavljenim u Strategiji.
Izrada izvješća o provedbi Strategije	Stručne službe LAG-a	Stručna služba (ured) LAG-a potvrđuje- Upravni odbor i Skupština	Najkasnije do 30. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu	Prema zadanom sadržaju izvješća koje sadrži: Opis aktivnosti koje su se provele te usporedba s planiranim aktivnostima Opis uključenih dionika u provedbu Opis provedenih aktivnosti animacije Opis provedenih natječaja za dodjelu sredstava Broj zaprimljenih projekata i rezultati evaluacije Opis problema koji su se pojavili u godini za koju se priprema izvješće, a odnose se na provedbu LRS te primijenjena rješenja Preporuke za provedbu za naredno razdoblje Doprinos zadanim indikatorima

6.1 OPIS PRAĆENJA I PROCJENE PROVEDBE LRS

Praćenje i procjena provedbe (vrednovanje) LRS sastoji se od primjene interne i eksterne kontrole provedbe i upravljanja LRS u svrhu određivanja sukladnosti ostvarenog u odnosu na planirano unutarnje LRS. Provedba procesa vrednovanja uzima u obzir provjeru prijelomnih točki definiranih u ovom poglavlju u svrhu izrade izvješća o kvaliteti LRS, ostvarivanja planiranog tijeka realizacije ili izradi prijedloga za njezinu reviziju. Funtcioniranje sustava vrednovanja ima za cilj: -unaprijediti sustav upravljanja Strategijom, -detektirati nove mogućnosti financiranja kroz LRS, -koordinirati se s nacionalnom politikom i Programom ruralnog razvoja RH, -pripremiti za novo programsko razdoblje. Vrednovanje provedbe Strategije provodi se na dvije razine:

- 1) Interno vrednovanje provodi se na razini svake godine kroz pripremu Akcijskog plana i sastavljanje izvješća o radu. Ovom vrstom postupka na provedbenoj razini se prati uspješnost realizacije Strategije kroz identificirane indikatore te se daje osvrt na sam proces provedbe s aspekta LAG-a kao upravljačkog tijela.
- 2) Vanjsko vrednovanje provodi neovisni stručnjak, minimalno 2x tijekom provedbe LRS (2018./2019. ili 2020., 2023./2024.), koristeći metode:
  - a) Analize dokumenta – analiza dokumenta provodi se kako bi se utvrdila njegova usklađenost s nacionalnim programima i nacionalnom politikom ruralnog razvoja. Prilikom analize potrebno je izraditi i analizu stanja područja LAG-a kojom se utvrđuju promjene u odnosu na originalni dokument, a što dovodi do zaključka o potrebi redefiniranja postavljenih ciljeva, mjera ili tipova operacija.
  - b) Analiza godišnjih izvješća o provedbi LRS – potrebno je analizirati godišnja izvješća kako bi se utvrdio doprinos zadanim indikatorima na razini ciljeva, mjera i tipova operacija, razmotrili izneseni stavovi i zapažanja o postupcima provedbe te identificirani izazovi u provedbi. Analizu godišnjih izvješća provodi i APPRRR.
  - c) Intervjui – nužno je provesti intervjuje sa stručnim službama LAG-a da se ispitaju njihovi stavovi o uspostavljenim procedurama upravljanja LRS-om te analiziraju povratne informacije o provedbi LRS na razini svake godine. Intervjue je potrebno provesti i s lokalnim dionicima – na ciljanom skupu predstavnika javne i privatne interesne skupine kako bi se prikupile informacije širokog kruga dionika o dojmu koji ostavlja LRS, aktivnostima LAG-a te njihovom mišljenju o poboljšanju Strategije. Upravni odbor i Skupština također predstavlja ciljnu skupinu od koje je potrebno prikupiti informacije o njihovom viđenju LRS i njezine uspješnosti. Dodatnu analitičku metodu vrednovanja predstavlja anketno istraživanje među lokalnim dionicima kako bi se utvrdila potreba za dalnjim financiranjem, područjima financiranja te osjećajem doprinosa kvaliteti života na području koje obuhvaća LAG.
  - d) Izrada preporuka – na temelju prikupljenih ulaznih podataka, vanjski stručnjak mora izraditi izvješće o vrednovanju koje će sadržavati prikaz korištene metodologije, obuhvat ciljne skupine, prikupljene podatke, izvješće o postignuću zadanih indikatora na razini godine i za razdoblje evaluacije, preporuke o potrebi revizije strategije i daljnog rada na provedbi LRS te osvrt na ljudske kapacitete koji upravljaju provedbom Strategije.

Godišnja izvješća o radu i nalazi vanjskog vrednovanja objavljaju se javno na stranicama LAG-a te stranicama uključenih partnera. Potrebno je predvidjeti tematsku sjednicu Skupštine na kojoj će se prezentirati nalazi vrednovanja. Nužno je organizirati informativno-animacijske radionice za dionike LAG-a - ciljne skupine LRS kako bi se prezentirali nalazi provedenog procesa. Za potrebe provedbe vrednovanja potrebno je planirati određene resurse.

Tablica 18: Vrednovanje LRS (Izvor: Vlastita izrada)

Vrednovanje	Interni	Vanjsko
Tko provodi?	Stručne službe LAG-a pripremaju Akcijski plan i godišnje izvješće te prezentiraju Upravnom odboru i Skupštini koja oba dokumenta potvrđuje i usvaja	Vanjski stručnjak

Kada se provodi?	Jednom godišnje	2018./2019. ili 2020., 2023./2024.
Vrsta troška	Postotak rada stručnih službi na pripremi Akcijskog plana i izvješća o provedbi Organizacija i troškovi Upravnog odbora, Skupštine (osigurati prostor i osvježenje) Administrativni troškovi	Trošak vanjskog stručnjaka – honorar Organizacija info-dana – osiguranje prostora i osvježenja za sudionike Organizacija tematske sjednice Skupštine – prostor i osvježenje za sudionike
Procijenjeni iznos troška	do 20.000,00 kuna	do 50.000,00 kuna

6.2 INDIKATORI ZA MJERENJE UČINKA PROVEDBE LRS

Krovni pokazatelji očekivanih rezultata (Pravilnik³, CMES/CMEF) navedeni su na razini ciljeva u LRS te u Dodacima 3. i 4. dok se ovdje nalazi njihov cjelokupan pregled detaljnih pokazatelja učinka LRS putem pokazatelja rezultata i izlaznih pokazatelja (pokazatelji isporuka) strateških razvojnih ciljeva, mjera (aktivnosti) s pripadajućim tipovima operacija. **Pokazatelji učinka ukupne LRS** promatraju se u kontekstu njezina doprinosa postizanja ciljeva ZPP-a. Indikatori učinka na postizanje ciljeva ZPP-a (*CAP evaluation and monitoring indicators*⁴ - 16⁵ indikatora) koje možemo izdvojiti na mjerljiv način primjenjiv putem ove LRS su slijedeći:

- Porast prihoda iz poljoprivrednog poduzetništva putem sufinanciranih projekata: za 10%
- Povećanje zapošljavanja koje utječe na smanjenje nezaposlenosti: 3 kreirana radna mjesta putem provedbe LRS
- Povećanje BDP-a u ruralnom području obuhvaćenom LAG-om: do 1%

Vrednovanje provedbe ukupne LRS putem krovnih pokazatelja (indikatora) rezultata 2018. (provedba vrednovanja 2019./2020.) i do kraja programskog i realizacijskog razdoblja 2023. (provedba vrednovanja 2024.):

Indikatori (mjerljivi pokazatelji) rezultata/naziv pokazatelja (result indicators)- Pravilnik, CMES/CMEF									
Godina vrednovanja		Planirana finansijska alokacija (%), odobreno/isplaćeno	Ukupan broj odobrenih/sufinanciranih projekata		Ukupna odobrena/isplaćena sredstva (EUR), javni rashodi		Broj kreiranih radnih mjesta putem odobrenih/sufinanciranih projekata		
			Odobr.	Ispl.	Odobr.	Ispl.	Odobr.	Ispl.	
			2018.	2023.	2018.	2023.	2018.	2023.	
UKUPNO LRS	Ukupno LRS (19.2/19.3/19.4)	9,24	100	9	75	226.970,92	1.434.897,82	0	3
Strateški cilj LRS	Podmjera PRR M19								
SC 1	Ukupno LRS	9,29	66,5	9	65	133.258,42	954.251,24	0	2
	19.2	11,97	85,68	9	65	133.258,42	954.251,24	0	2
SC 3	Ukupno LRS (19.2/19.3/19.4)	10	33,5	0	10	93.712,50	480.646,58	0	1
	19.2	0,0	14,32	0	8	0,00	159.443,89	0	0

³ Izmjena se sukladna odredbama nacionalnom regulatornom okviru za provedbu LEADER/CLLD-a u okviru Programa ruralnog razvoja 2014.-2020. (Pravilnici, NN 96/17, 53/18, 91/19) te Ugovoru o dodjeli sredstava odabranom LAG-u br. 5727 potpisanim između LAG-a Pterova Gora i Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju s pripadajućim Aneksom. Izmjena je provedena i radi kašnjenja provedbe LRS na nacionalnoj razini i promjena interesa krajnjih korisnika.

⁴ Uredba (EU) 834/2014 od 22.06.2014, Uredba (EU) 808/2014 od 17.06.2014.

⁵ http://ec.europa.eu/agriculture/cap-indicators/index_en.htm

	19.3	0,0	100	0	2	0,00	35.553,70	0	0
	19.4	52	100	N/A	N/A	93.712,50	285.649,00	0	1

Praćenje provedbe LRS putem pokazatelja isporuka (*output indicators*) za praćenje postizanja pokazatelja rezultata. **LEADER pokazatelji** u okviru ZPP indikatora⁶ markirani su sivom bojom:

P ⁷ PRR	FP ⁸ PRR	Naziv pokazatelja iz PRR 2014.-2020.	CVP ⁹ 2018.	CVP 2023.	TO LRS	TO PRR	M LRS	M/PM PRR	SC LRS
1	1A	Broj animacijskih aktivnosti prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima	0	2	3.3.1	19.3.2	3.3	19/19.3	3
1	1A	Broj sudionika u animacijskim aktivnostima prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima	0	20	3.3.1	19.3.2	3.3	19/19.3	3
1	1A	Broj animacijskih aktivnosti prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima	1	3	3.3.2	19.4.1	3.3	19/19.4	3
1	1A	Broj sudionika u animacijskim aktivnostima prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima	10	30	3.3.2	19.4.1	3.3	19/19.4	3
1	1B	Broj projekata međuteritorijalne suradnje (nacionalna razina) (19.3.-19.3.2)	0	2	3.3.1	19.3.2	3.3	19/19.3	3
1	1C	Broj organiziranih aktivnosti cjeloživotnog učenja u svrhu osposobljavanja/stjecanja znanja i vještina	1	2	3.3.2	19.4.1	3.3	19/19.4	3
1	1C	Broj sudionika u sudionika u programima cjeloživotnog učenja u svrhu osposobljavanja/stjecanja znanja i vještina	10	20	3.3.2	19.4.1	3.3	19/19.4	3
2	2A	Broj PG kojima je dodijeljena potpora u okviru PRR za ulaganja u restrukturiranje ili modernizaciju	0	15	1.1.1	4.1.1	1.1	4/4.1	1
2	2A	Broj PG-a koja su dobili potporu za razvoj malih PG	9	50	1.1.3	6.3.1	1.1	6/6.3	1
6	6A	Broj animacijskih aktivnosti LAG-a u svrhu promicanja društvene uključenosti,	0	1	3.3.1	19.3.2	3.3	19/19.3	3

⁶ http://ec.europa.eu/agriculture/cap-indicators/index_en.htm

⁷ P – oznaka prioriteta Programa ruranog razvoja 2014.-2020.

⁸ FP – oznaka fokus (žarišnog) područja unutar prioriteta Programa ruralnog razvoja 2014.-2020.

⁹ CVP- ciljna vrijednost pokazatelja

		smanjenja siromaštva te jačanja diverzifikacije, razvoja malog poduzetništva i kreiranja radnih mjesta							
6	6A	Broj sudionika animacijskih aktivnosti LAG-a u svrhu promicanja društvene uključenosti, smanjenja siromaštva te jačanja diverzifikacije, razvoja malog poduzetništva i kreiranja radnih mjesta	0	10	3.3.1	19.3.2	3.3	19/19.3	3
6	6A	Broj animacijskih aktivnosti LAG-a u svrhu promicanja društvene uključenosti, smanjenja siromaštva te jačanja diverzifikacije, razvoja malog poduzetništva i kreiranja radnih mjesta	1	2	3.3.2	19.4.1	3.3	19/19.4	3
6	6A	Broj sudionika animacijskih aktivnosti LAG-a u svrhu promicanja društvene uključenosti, smanjenja siromaštva te jačanja diverzifikacije, razvoja malog poduzetništva i kreiranja radnih mjesta	10	20	3.3.2	19.4.1	3.3	19/19.4	3
6	6B	Broj animacijskih aktivnosti usmjerenih poticanju lokalnog razvoja u ruralnim područjima	2	4	3.3.2	19.4.1	3.3	19/19.4	3
6	6B	Broj sudionika animacijskih aktivnosti usmjerenih poticanju lokalnog razvoja u ruralnim područjima	20	40	3.3.2	19.4.1	3.3	19/19.4	3
6	6B	Postotak ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanih usluga/infrastrukturna	0	40	3.1.1	7.4.1	3.1	7/7.4	3

7. OPIS SPOSOBNOSTI PROVEDBE LRS

7.1 POVIJEST ORGANIZACIJE I DOSADAŠNJA ISKUSTVA LAG-A U PROVEDBI PROJEKATA

Temeljem Zakona o udrugama i Statuta LAG - a Petrova Gora, na sjednici Skupštine održanoj 15.09.2015. godine, Lokalna akcijska grupa Petrova Gora donijela je izmjene Statuta Lokalne akcijske grupe Petrova Gora, kojim se reguliraju se odredbe o nazivu, skraćenom nazivu, sjedištu i području djelovanja; o zastupanju i ciljevima te djelatnostima kojima se ostvaruju ciljevi. O ostvarivanju javnosti rada Udruge, o članstvu i članarini, pravima i obvezama članova; o unutarnjem ustroju, o tijelima udruge, njihovom sastavu, ovlastima, načinu

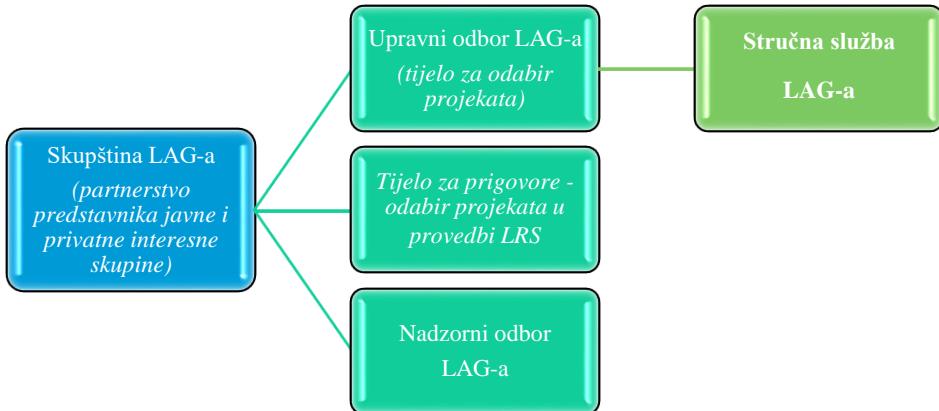
odlučivanja, uvjetima i načinu izbora i razrješenju, trajanju mandata te odgovornosti članova; imovini i raspolaganju s mogućom dobiti, načinu stjecanja imovine; prestanku postojanja Udruge te postupku s imovinom u slučaju prestanka postojanja Udruge.

LAG je osnovan u cilju: donošenja i provođenja lokalne razvojne strategije, sudjelovanja u poticanju ruralnog razvijanja kroz sudjelovanje u LEADER programu te unaprjeđenja kvalitete života kroz održivi, integrirani lokalni razvoj u ruralnom području Jedinice Lokalne Samouprave koje su članice Udruge.

Područja djelovanja sukladno postavljenim ciljevima jesu demokratska politička kultura, gospodarstvo, međunarodna suradnja, obrazovanje, znanost i istraživanje, socijalna djelatnost, održivi razvoj, zaštita okoliša i prirode

Ciljane skupine na koje su usmjerene aktivnosti LAG-a su: djeca, opća populacija, lokalna i regionalna samouprava, mlađi, opća populacija, osobe starije životne dobi, poljoprivrednici i ribari, poslovne organizacije, ruralno stanovništvo, građani, opća populacija, maili i srednji poduzetnici i obrtnici, odgojno-obrazovne ustanove, osobe u riziku od siromaštva i siromašne osobe, poslodavci, potrošači, udruge i građanske inicijative, volonteri, žene poduzetnice, žene, žene ruralnih područja.

U svrhu ostvarivanja ciljeva definirane su i djelatnosti LAG - pružanje pomoći organizacijama civilnog društva i ostalim dionicima koji se bave ruralnim razvojem kroz seminare, radionice, predavanja, individualne konzultacije i slično, u cilju njihovog razvoja i samoodrživosti, u skladu sa zakonom, poticanje suradnje, međusobne pomoći i povezivanje udruga, čije se djelovanje temelje na LEADER načelima, i ostalih dionika u ruralnom prostoru, provođenje i koordinacija projekata ruralnog razvoja, briga o revitalizaciji, zaštiti i promicanju tradicijskog nasljeđa, briga o revitalizaciji, zaštiti i promicanju prirodne baštine, određivanje prioriteta i poticanje razvoja gospodarstva, poljoprivrede, tehnologije i turizma, osnivanje i briga o radu i usavršavanje projektnih timova Udruge, organiziranje stručne izobrazbe članova udruge i ostalih dionika, izdavanje knjiga, časopisa i brošura korisnih za razvoj neprofitnog sektora, sudjelovanje na domaćim i međunarodnim skupovima, seminarima i slično koji su u vezi s radom neprofitnog sektora, savjetodavna i tehnička potpora u pripremi i izradi projektne dokumentacije dionika koji sudjeluju na području jedinica lokalne samouprave koje su članice udruge, nacionalnoj i međunarodnoj razini, organizacija javnih rasprava, tribina, predavanja, okruglih stolova, izložbi te ostalih javnih događanja, organiziranje stručnih skupova, edukacija i susreta za dionike iz ruralnog prostora, organizacija razmjene iskustava i savjetovanja između članica Udruge te nadležnih državnih tijela i službi odgovornih za pitanja ruralnog razvoja na razini RH I EU. Poticanje znanstveno-istraživačkog rada vezanog za područje ruralnog razvoja, izdavanje publikacija, časopisa, nosača zvuka i ostalih izdanja, organizacija sajmova, izložbi, koncerata, predstava i drugih javnih događaja u lokalnim zajednicama u svrhu promicanja ruralnog razvoja, poticanje aktivne uključenosti građana u društveno korisnim akcijama i volontiranju, organiziranje razmjene volontera, obavljanje i drugih sličnih poslova u skladu sa Zakonom koji doprinose ostvarenju ciljeva Udruge u skladu sa Statutom.

Struktura i sastav izvršnih tijela LAG-a prema njihovoj pripadnosti različitim sektorima nalazi se u poglavlju 4.1 LRS.

Opis poslova za voditelja/voditeljicu ureda LAG-a Petrova Gora

- obavljanje stručnih, administrativnih, materijalno-finansijskih i drugih poslova,
- organiziranje redovnog poslovanja LAG-a, te delegiranje određenih poslova,
- vođenje registra članova LAG-a, zapisnika o radu tijela LAG-a i arhive ukupnog poslovanja,
- izvršavanje odluka Skupštine i Upravnog odbora,
- stručno i tehničko pripremanje sjednica tijela LAG-a,
- pisanje i provođenje projekata i programa udruge,
- savjetovanje pri prijavi projekata i programa članicama LAG-a
- promocija LAG-a i javni nastupi LAG-a Petrova Gora
- dnevni poslovi ažuriranja internetske stranice, društvenih mreža i sl.
- obavljanje i drugih poslova koje mu povjere Skupština, Upravni odbor i druga tijela LAG-a.

Opis poslova za stručne suradnike/ce LAG-a Petrova Gora

- koordinacija i provedba organizacijskih poslova udruge (godišnji izvještaj, funkcioniranje ureda, evidencija zaposlenika itd.),
- sudjelovanje u operativnom i strateškom planiranju te provedbi zadanih ciljeva,
- praćenje natječaja i javnih politika vezano uz djelatnost LAG-a,
- koordinacija i unapređenje suradnje članica LAG-a,
- izrada projektnih prijedloga te implementacija projekata i programa LAG-a.

Tablica unutar koje je prikazano iskustvo u provođenju projekata na području LAG-a Petrova Gora se nalazi unutar Dodatka 8.

7.2 KAPACITETI ZA PROVEDBU LRS

Provedba LRS može se pratiti kroz nekoliko međusobno ovisnih radnih paketa u kojem svako tijelo LAG-a ima svoju ulogu. Radni paketi su:

- Prikupljanje i priprema projekata – obuhvaća aktivnosti pripreme natječaja i poziva za dostavu projektnih prijedloga, a prema dinamici danoj u Akcijskom planu za svaku godinu i u skladu s dinamikom raspisivanja natječaja na nacionalnoj razini u sklopu PRR, u okviru pripreme projekata podrazumijevaju se radionice za potencijale prijavitelje koje za cilj imaju upoznati korisnike sa uvjetima natječaja te procedurama odabira, ugovaranja i odabira projekata;

2. Odabir projekata – podrazumijeva administrativnu i kvalitativnu kontrolu pristiglih projektnih prijedloga, ustrojavanje Povjerenstva za odabir te ocjenjivanje projekata od strane Povjerenstva; izradu rang liste ocijenjenih projekata prema ostvarenim bodovima; odabir projekata od strane Upravnog odbora i potvrđivanje od strane Skupštine, upućivanje projekta prema APPRR te konačni odabir projekata te izdavanje Odluke o odabiru projekata;
3. Provedba projekata – prepostavlja kontrolu provedbe projekata na terenu te sukladnost s nacionalnim propisima vezanim za provedbu projekata koji su financirani kroz Program ruralnog razvoja i LRS LAG-a, suradnja s korisnicima kako bi im se olakšala provedba i objasnile provedbene procedure, upravljanje projektima na razini LAG-a kao pružatelja potpore;
4. Animacijske aktivnosti – odnose se na motiviranje i animiranje lokalne zajednice za uključivanje u aktivnosti LAG-a, ispitivanje stavova o razvojnim prioritetima LAG-a te prikupljanje ideja i prijedloga za daljnje funkciranje LAG-a, poticanje na suradnju u radu LAG-a;
5. Aktivnosti suradnje – uključuju pripremu i provedbu projekata međuteritorijalne i transnacionalne suradnje u tematskim područjima definiranim u strateškim razvojnim ciljevima.

Horizontalni elementi koji su ključni za uspješnu provedbu svakog radnog paketa su administracija i praćenje i evaluacija. Administracija se odnosi na osiguravanje dovoljnog ljudskog kapaciteta za (1) provedbu strategije sukladno definiranim provedbenim okvirom i procedurama te (2) upravljanje projektnim ciklusom projekata koji su predviđeni za financiranje kroz LRS. Određeni ljudski kapaciteti nužni su i za provođenje interne i eksakterne evaluacije provedbe LRS sukladno postavljenim procedurama u cilju praćenja učinkovitosti i svrshodnosti LRS.

7.2.1 LJUDSKI KAPACITETI ZA PROVEDBU LRS

Organizacijska struktura LAG-a Petrova Gora je prilagođena zahtjevima za provedbu LRS odnosno realizaciju definiranih aktivnosti potrebnih za provedbu LRS. Zaposlenici LAG-a i stručni suradnici posjeduju kompetencije potrebne za navedena radna mjesta. Odgovornost i zadaci pojedinog tijela LAG-a obzirom na provođenje aktivnosti potrebnih za provedbu LRS su navedeni u tablici niže. Osnovne informacije o stručnim sposobnostima ureda LAG-a nalaze se unutar poglavlja 7.1. u dijelu u kojem su opisani ljudski kapaciteti unutar trenutnog sastava stručne službe LAG-a Petrova Gora.

Tablica 19: Zadaci i odgovornost pri provodi LRS. (Izvor: Vlastita izrada)

Aktivnosti	Odgovorno tijelo	Područje odgovornosti
Prikupljanje i priprema projekata	Stručna služba (ured) LAG-a	Priprema objave natječaja, organizacija i održavanje info-dana o najtječajima, administriranje Baze projekata sukladno internim pravilnicima
	Upravni odbor	Odobrenje objave natječaja
	Skupština	Odobrenje objave natječaja prema Akcijskom planu provedbe
Odabir projekata	Stručna služba (ured) LAG-a	Zaprimanje projekata, provedba administrativne kontrole, priprema projektnih dosje za ocjenjivanje Ocjenjivačkog odbora, administrativna podrška

		odboru, priprema preliminarne rang liste projekata, upućivanje prema Upravnom odboru, priprema dokumentacije o odabranim projektima i slanje prema APPRRR
	Ocenjivački odbor	Ocenjivanje pristiglih projekata prema zadanim kriterijima u natječajnoj dokumentaciji, priprema preliminarne Rang liste projekata
	Upravni odbor	Imenovanje Ocjenjivačkog odbora, razmatranje i odobravanje projekata prema izrađenoj preliminarnoj Rang listi projekata od strane odbora
	Skupština	Imenovanje povjerenstva za prigovore
	APPRRR	Provjera odabralih projektnih prijedloga LAG-a, izdavanje Odluke o odabiru te odobravanje zahtjeva za isplatu
Provedba projekata	Stručna služba (ured) LAG-a	Organizacija i provedba radionice za korisnike, provođenje kontrole na terenu, savjetodavne usluge
Animacijske aktivnosti	Stručna služba (ured) LAG-a	Organizacija tematskih radionica i info dana LAG-a, intervju s lokalnim stanovništvom, organizacija konferencija, specijalizirane edukacije za djelatnike LAG-a kako bi podigli svoje kapacitete i prenijeli znanja i iskustva na lokalnu zajednicu, promoviranje suradnje
Aktivnosti suradnje	Stručna služba (ured) LAG-a	Priprema projekata suradnje, upućivanje na odobrenje nadležnim tijelima, provedba projekata suradnje, umrežavanje LAG-a sa strukovnim organizacijama, lokalnim i regionalnim tijelima, drugim LAG-ovima radi prijenosa dobre prakse i primjenu načela razvoja „odozdo prema gore“
	Upravni odbor	Odobravanje projekata suradnje
	Skupština	Odobravanje završnog izvješća o provedbi projekata suradnje
Administracija	Stručna služba (ured) LAG-a	Priprema godišnjeg Akcijskog plana rada i plana provedbe LRS, priprema izvješća o radu LAG-a, priprema plana rada LAG-a za naredno razdoblje, komunikacija s nacionalnom Agencijom za plaćanja, koordinacija članstva LAG-a u strukovnim udruženjima (LEADER mreža)
	Upravni odbor	Odobravanje Akcijskog plana rada te plana provedbe LRS, godišnjeg izvješća o radu i plana rada
	Skupština	Potvrđivanje Akcijskog plana rada te plana provedbe LRS, godišnjeg izvješća o radu i plana rada
	APPRRR	Kontrola prihvatljivosti troškova provedbe LRS, isplata, monitoring rada LAG-a sukladno nacionalnoj regulativi
Vrednovanje i praćenje	Stručna služba (ured) LAG-a	Izrada godišnjeg izvješća o provedbi LRS prema zadanim parametrima (godišnje)

	Upravni odbor	Odobravanje godišnjeg izvješća o provedbi LRS
	Skupština	Potvrđivanje godišnjeg izvješća o provedbi LRS
	Vanjski stručnjak	Provđba vanjskog vrednovanja provedbe LRS temeljem zadanih parametara vrednovanja te izrada preporuka za daljnju provedbu

7.2.2 FINANCIJSKI KAPACITETI ZA PROVEDBU LRS I FINANCIRANJE RADA LAG-A

Financijski kapaciteti za provedbu LRS temelje se na iskorištavanju sredstava koji su na raspolaganju LAG-u kroz provedbu podmjere 19.2. Programa ruralnog razvoja – Provedba operacija unutar CLLD strategije, podmjere 19.3. – Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a, podmjere 19.4. – Tekući troškovi i animacija, unutar mjere 19 - Potpora lokalnom razvoju u okviru inicijative LEADER (CLLD – Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice. Dio tekućih troškova planira se podmiriti kroz redovne prihode LAG-a (članski doprinosi se procjenjuju na iznos od 200.000,00 HRK). Ovakva struktura financiranja provedbe LRS zadana je obzirom da se ova Strategija temelji na pristupu jednom fondu (EPFRR) kojeg je Republika Hrvatska odabrala kroz Program ruralnog razvoja, a za provedbu projekata pod mjerom LEADER. Troškovi su planirani za provedbu projekata korisnika, projekata suradnje te tekueće troškove i animaciju. Obzirom da je ciljana vrijednost bespovratnih potpora koje se žele pružiti kroz LRS procijenjena na 1.113.695,13EUR (ciljani iznos u okviru podmjere 19.2.), sukladno odredbama Programa ruralnog razvoja, procijenjena vrijednost troškova za animaciju i tekueće troškove iznosi 5% sredstava osiguranih kroz podmjeru 19.2. (35.553,70EUR), a troškovi pripreme i provedbe suradnje procjenjuju se na 25% sredstava osiguranih kroz podmjeru 19.2. (278.423,78EUR). U izradi proračuna i potrebnih financijskih kapaciteta vodilo se računa o načelu učinkovitosti dodijeljenih sredstava, svrshodnosti sredstava te načelu multiplikatora uloženih sredstava. Kod izrade proračuna u obzir su uzeti i identificirani rizici u SWOT analizi (analiza prijetnji) pri čemu je posebna pozornost usmjerena na one mjeru i TO za koje Upravljačko tijelo u trenutku pripreme LRS nije izradilo pravilnike za provedbu pojedine mjeru, podmjere i tipova aktivnosti. LAG planira dio svojih troškova pokriti i kroz iskorištavanje drugih, alternativnih izvora financiranja putem prijave na otvorene natječaje Europskog socijalnog fonda, te drugih strukturnih fondova Europske unije, prema raspoloživim mogućnostima koje ti fondovi budu nudili i njihovoj primjenjivosti na području LAG-a, a za što se planira izraditi poseban Akcijski plan provedbe i identifikacije područja djelovanja, a sukladno izrađenoj Osnovnoj analizi u ovoj LRS. Ovi izvori financiranja stoga nisu uključeni u financijski okvir provedbe LRS koji je prikazan u sljedećem poglavljju.

8. FINANCIJSKI PLAN

Planirana provedba LRS u vremenskom razdoblju od 2017. – 2020 godine sukladno definiranim strateškim ciljevima, mjerama i tipovima operacija se nalazi unutar tablice financijskog plana. Financijski plan prikazuje planirano vrijeme raspisivanje natječaja za financiranje projekata koji su sukladni pojedinim ciljevima, mjerama i operacijama. Pored planiranih godina provedbe operacija, mjeru i ciljeva (raspisivanja natječaja na temelju operacija a samim time i ostvarivanja mjeru te djelovanje na ostvarivanje ciljeva) naznačen je i postotak sredstava u odnosu na ukupna financijska sredstva za provedbu LRS (sredstva dostupna unutar 19.2) koji se planira plasirati raspisivanjem pojedinog natječaja za provedbu operacija LRS. Tipovi operacija 3.3.1. i 3.3.2. su specifični zbog toga što se njihovo financiranje realizira iz zasebnih izvora (podmjere 19.3. i 19.4. PRR RH 2014.-2020.) te se sagledavaju zasebno unutar financijskog plana.

Sistematiziran prikaz **financijskog plana i potrebe financijskih sredstava za provedbu odabranih projekata** na razini Cilja, Mjere (aktivnosti) i Tipa operacija nalazi se u tablici:

Tablica 20: Financijski plan provdbe LRS. (Izvor: Vlastita izrada)

SC/M/T O	2014./ 2015./ 2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Ukupno %	Ukupno EUR	Ukupno EUR
SC1,%*	0,00%	0,00%	9,29% %	0,00%	33,27%	0,00%	40,45%	85,68%		
EUR	0,00	0,00	133.258,42	0,00	370.545,82	0,00	452.369,61		954.251,24	954.251,2
M1.1, %*	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	18,24%	0,00%	0,00%	18,24%		
EUR	0,00	0,00	0,00	0,00	203.111,08	0,00	0,00		203.111,08	203.111,08
TO1.1.1, %*	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	18,24%	0,00%	0,00%	18,24%		
EUR	0,00	0,00	0,00	0,00	203.111,08	0,00	0,00		203.111,08	203.111,08
M1.3, %*	0,00%	0,00%	9,29% %	0,00%	15,03%	0,00%	40,45%	67,45%		
EUR	0,00	0,00	133.258,42	0,00	167.434,74	0,00	452.369,61		751.140,16	751.140,16
TO1.3.1, %*	0,00%	0,00%	9,29% %	0,00%	15,03%	0,00%	40,45%	67,45%		
EUR	0,00	0,00	133.258,42	0,00	167.434,74	0,00	452.369,61		751.140,16	751.140,16
SC3,% *	0,00%	0,00%	0,00%	4,78%	0,00%	9,54%	0,00%	14,32		
EUR	0,00	0,00	0,00	53.204,79	0,00	106.239,10	0,00		159.443,89	159.443,89
M3.1, %*	0,00%	0,00%	0,00%	4,78%	0,00%	9,54%	0,00%	14,32		
EUR	0,00	0,00	0,00	53.204,79	0,00	106.239,10	0,00		159.443,89	159.443,89
TO3.1.1, % *	0,00%	0,00%	0,00%	4,78%	0,00%	9,54%	0,00%	14,32		
EUR	0,00	0,00	0,00	53.204,79	0,00	106.239,10	0,00		159.443,89	159.443,89
				UKUPNO PODMJERA 19.2					1.113.695,13	
M3.3		Valorizira se prema zasebnim doprinosima 3.3.1 i 3.3.2 – prikazuju se zasebno								
EUR										321.202,69
TO3.3.1, % **	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	100% podmjer a 19.3	(5% iznosa za podmjeru 19.2)	

EUR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	35.553,70		35.553,70	35.553,70	
				UKUPNO PODMJERA 19.3					42.206,53		
TO3.3.2, % ***	0,00%	16,67%	16,67%	16,67%	16,67%	16,67%	16,67%	100% podmjera a 19.4	(25% iznosa za podmjere 19.2+19.3)		
EUR	0,00	47.608,1 7	47.608,1 7	47.608,17		47.608,17	47.608,1 7	47.608,17		285.649,00	
				UKUPNO PODMJERA 19.4					285.649,00		
	UKUPNA LRS									1.434.897,8 2	

SC3 je kumulativ iz 19.2, dok se finansijski doprinos cilju putem TO 3.3.1 i TO 3.3.2 valorizira posebno radi drugog izvora javnih sredstava iz podmjera 19.3 i 19.4

* odnosi se na postotak predviđenih sredstava za podmjera 19.2

** odnosi se na postotak predviđenih sredstava za podmjera 19.3

*** odnosi se na postotak predviđenih sredstava za podmjera 19.4

Sistematiziran prikaz **očekivane finansijske realizacije** provedbe odabranih projekata na razini Cilja, Mjere (aktivnosti) i Tipa operacija nalazi se u tablici:

Tablica 21: Finansijski plan očekivane realizacije provedbe LRS. (Izvor: Vlastita izrada)

SC/M/T O, %/EUR	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	Ukupno %	Ukupno EUR po podmjerama PRR	Ukupno EUR po SC LRS
SC1,% *	0,00%	0,00%	0,00%	11,97%	33,27%	40,45%	85,68%		
EUR	0,00	0,00	0,00	133.258,42	370.545,82	452.369,61		954.251,24	954.251,24
M1.1,% *	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	18,24%	0,00%	18,24%		
EUR	0,00	0,00	0,00	0,00	203.111,08	0,00		203.111,08	203.111,08
TO1.1.3 ,%*	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	18,24%	0,00%	18,24%		
EUR	0,00	0,00	0,00	0,00	203.111,08	0,00		203.111,08	203.111,08
M1.3,% *	0,00%	0,00%	0,00%	11,97%	15,03%	40,45%	67,45%		
EUR	0,00	0,00	0,00	133.258,42	167.434,74	452.369,61		751.140,16	751.140,16
TO1.3.1 ,%*	0,00%	0,00%	0,00%	11,97%	15,03%	40,45%	67,45%		
EUR	0,00	0,00	0,00	133.258,42	167.434,74	452.369,61		751.140,16	751.140,16
SC3,% *	0,00%	0,00%	0,00%	4,78%	9,54%	0,00%	14,32%		
EUR	0,00	0,00	0,00	53.204,79	106.239,10	0,00		159.443,89	159.443,89

M3.1, % *	0,00%	0,00%	0,00%	4,78%	9,54%	0,00%	14,32%		
EUR	0,00	0,00	0,00	53.204,79	106.239,10	0,00		159.443,89	159.443,89
TO3.1.1 ,% *	0,00%	0,00%	0,00%	4,78%	9,54%	0,00%	14,32%		
EUR	0,00	0,00	0,00	53.204,79	106.239,10	0,00		159.443,89	159.443,89
					UKUPNO PODMJERA 19.2			1.113.695,13	
M3.3	Valorizira se prema zasebnim doprinosima 3.3.1 i 3.3.2 – prikazuju se zasebno								
EUR									321.202,69
TO3.3.1 ,% **	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	100% podmjera 19.3	(5% iznosa za podmjera 19.2)	
EUR	0,00	0,00	0,00	0,00	35.553,70	0,00		35.553,70	35.553,70
					UKUPNO PODMJERA 19.3			35.553,70	
TO3.3.2 ,% ***	16,67%	16,67%	16,67%	16,67%	16,67%	16,67%	100% podmjera 19.4	(25% iznosa za podmjere 19.2+19.3)	
EUR	47.608,17	47.608,17	47.608,17	47.608,17	47.608,17	47.608,17		285.649,00	285.649,00
UKUPNO PODMJERA 19.4								285.649,00	
								UKUPNA LRS	1.434.897,82

SC3 je kumulativ iz 19.2, dok se finansijski doprinos cilju putem TO 3.3.1 i TO 3.3.2 valorizira posebno radi drugog izvora javnih sredstava iz podmjera 19.3 i 19.4

* odnosi se na postotak predviđenih sredstava za podmjera 19.2

** odnosi se na postotak predviđenih sredstava za podmjera 19.3

*** odnosi se na postotak predviđenih sredstava za podmjera 19.4

9. DODACI

Dodatak 1. Popis stanovnika prema naseljima JLS LAG-a

Dodatak 2. Natura 2000 LAG-a

Dodatak 3. Razrada SC1 LRS LAG-a

Dodatak 4. Razrada SC3 LRS LAG-a

Dodatak 5. Kriteriji odabira projektnih prijedloga (zahtjeva za potporu) LAG-a

Dodatak 6. Struktura sudionika u izradi i izmjenama LRS LAG-a

Dodatak 7. Izvješće o anketi

Dodatak 8. Iskustvo u provedbi projekata